

Pred izbore

• Prvo je posmatranje ovo: za kratko vreme dolaze izbori za našu konstituantu.

O njoj moramo da pretpostavimo, da će biti predstavnik svega snažnoga i dobrog u našem jugoslavenskom narodu. Ako to ne bude, — nije ono što treba da bude.

Jugoslavensko Sokolstvo računamo u jednu ekskvisitnu kulturnu struju u jugoslavenskom narodu, i sudeći po manifestacijama dosadašnje sokolske sile, i uvidjajući još više idejnu moć Sokolstva u budućnosti, uzimamo kao nešto izvan svake sumnje, da će Jugoslavensko Sokolstvo morati biti zastupano u konstituenti.

Ovo zastupanje može da se razmatra sa gledišta, da su svi narodni ljudi i ujedno sokoli, da su i do sada sve narodne stranke pomagale Sokolstvo, da nema razloga pretpostavki da se to u budućnosti može da promene, — pa da je Jugoslavensko Sokolstvo već time dostojno reprezentovano u konstituenti.

A može da se upotrebi i drugo gledište, i ono bi bilo, da Jugoslavensko Sokolstvo, kraj drugorednih protagonista, traži u konstituenti čisto svoje predstavnike, ljude, koji su samo zato u konstituenti, da govore i rade u prvom redu u ime Jugoslavenskog Sokolstva, bez ikakva obzira na do sada postojeće ili na nove kakve političke podele.

Stvar nije samo zanimljiva radi Jugoslavenskog Sokolstva, nego ima odsudno značenje za osnovne poglede na sastavljanje konstituante.

Da li da u konstituentu ulaze samo članovi postojećih političkih stranaka, birani kao rezultat jednog kompleksa od uzroka, ili da se izvestan broj mesta u konstituenti odvoji i sporazumno dade na upotrebu svima onim kulturno-općim grupama, o kojima je nesumnjivo da su opće-narodne?!

Veliko načelo: da borba odabira, mora kod izbora za konstituentu da apsolutno vredi, i broj mesta za zastupnike čisto kulturnih pokreta mora biti toliko mali, da se ne ogreši o veliko načelo borbe. Sem toga prirodno je, da će se borba o zastupstvo i za taj mali, određeni broj, razviti i svršiti u okviru kulturnih organizacija, o kojima se radi.

Nas se u prvom redu ne tiče, ko bi još ovde osim Jugoslavenskog Sokolstva došao u obzir, ali nema sumnje da takove organizacije postoje.

Nešto je sasvim drugo što nas nagoni na objavu ovih pogleda. A to je: da smo se mi Sokoli putem dvogodišnje slobode uverili o tome, da „narodni ljudi“ nisu ujedno i Sokoli, da narodne stranke nisu pomagale Sokolstvo, kako je to zdrav razum već zahtevao, i najposle, da su sve naše vlade do sada, bez izuzetka, zauzimale jedno stanovište prema Sokolstvu, koje je nas Sokole moralo samo da vredja i da nas zastidjuje, a to je stanovište bilo ovo: da, to je lepo, dobro vi radite, ali zasada se strpite, sve će to biti, samo vi radite! . . .

Vrhunac jednog bezazlenog pogleda naše vlade prema Sokolstvu zbio se sada pre nekoliko nedelja, kada smo mi Sokoli izjednačeni sa internacionalnim, crnim, katoličkim orlovima. I ova skandalozna bezazlenost nam je jedanput za svagda otvorila oči. Pa se mi današnji Sokoli delimo na dve velike grupe. Od njih jedna hoće diletantizam i akomodaciju u beskrajnost, i životarenje, peglano odelo i strahovite peruške! A druga grupa se zvrca po glavi i pita: pa dokle ćemo mi Sokoli u našoj državi, u našoj slobodnoj državi, u državi za koju smo jedino do sada i sokolovali i radili i podnosili sve, dokle ćemo biti predmet neke milostive pažnje od strane javnih faktora, dokle ćemo da kupimo mrvice ispod gospodskog stola kao prosjaci, dokle ćemo trpeti to bezazleno ponašanje prema Sokolstvu, dokle i zašto?!

Ali ovo pitanje nije samo interesantan prilog psihologije sokolske, nego je ono dovelo pred rešenje drugo jedno, opasnije pitanje, a to je: kako da se mi Sokoli ponašamo sada na izborima za konstituantu, da li da kao telici glasamo za naše političke stranke, koje, dok im naši glasovi trebaju, imaju torbu obećanja i za Sokolstvo, ili da stanemo na stanovište svoje i orijentišemo se onako, kako mi sami mislimo da je za nas Sokole najbezbednije, najsigurnije i najbolje!

Drugim rečima: da li da mi Sokoli kao Sokoli dozvolimo i pristanemo na to, da eventualne izvansokolske podele naše po dosadašnjim, starodrevnim, političkim, nasledjenim strankama budu za nas jače, odlučnije i važnije, od onoga zajedničkoga, velikoga i spojnoga, što nas čini upravo Sokolima?!

Jasno je, i izvan svake sumnje, da se radi o tome, koliko smo kao Sokoli jaki i brojni! Jedino to može da odlučuje, i kakvo da

bude novo ponašanje političkih faktora prema Sokolstvu, isto kao i o tome, kako da Sokolstvo bez obzira na druge sile bude u konstituantu zastupano!

Kvalifikacija izborne (brojne) snage sokolske nije punonađežna! Jugoslavensko Sokolstvo broji danas istina oko 50.000 članova, ali rastrkanih kako se lepo veli „od sedog Triglava do sinjeg Egejskog morja“. Jedna „sokolska stranka“ je absurd!

Ali mi Sokoli imamo oko 500 društava naših, gnježda naših, središta naših, i u njima treba da vlada sokolska svest, volja, ljubav, i u svakom od tih malih ali jednorodnih grupa mora da se sada, pred izbore za konstituantu, zbude jedno objašnjenje, jedno razbistravanje pojmova, da se učini jedan jaki pokušaj odlučivanja na koju stranu da se stane, da li na stranu dnevne i efemerne politike u uskom smislu reči, da li na stranu jedne velike općenarodne, kulturne politike, sokolske politike!

Tvrđnja da jedan Soko može biti političkog uverenja kakvog hoće, ne stoji! Imade nekih fundamentalnih pogleda političkih bez kojih Soko ne može da bude Soko! Jedan od tih pogleda je jedinstvo jugoslavenskog naroda i jedinstvo jugoslavenske države. Sve što je bilo iz bliza, bilo iz dalje protiv jedinstva naroda i države, to je apsolutno nesokolsko i antisokolsko! I tek ako su potpuno ispunjeni uslovi toga osnovnoga pogleda, može jedan Soko da se dalje diferencira politički, i da „bira sebi jednu stranku“.

Ali ima još nešto bitno za Sokole ako ulaze u stranke, i to je da svom snagom nastoje na tome, da se ispune sokolski zahtevi. Problem je dakle u tome, kako da Sokoli sprovedu ovaj potrebiti kompromis, kako i sa kime!

Treba dakle biti na čisto sa sokolskim zahtevima! I o njima je već tako mnogo i opširno govoreno. Oni glase u kratko: naša jugoslavenska država mora da primi jedan deo sokolskog rada na sebe, i da apsolutno sa Jugoslavenskim Sokolstvom bude u odnosu najozbiljnijeg i najintimnijeg sporazuma!

Kraj svih dosadašnjih obećanja to do danas nije bilo, ma da se molbama obijalo pragove, ma da se prestavkama dodijavalo, ma da su članovi sokolskih društava sedeli direktno u raznim vladama i ma da su postojala tri ministarstva, kojima je preka dužnost bila da sa Sokolstvom sama po sebi budu u vezi i da se za Sokolstvo interesuju, — a to su ministarstva zdravlja, prosvjete i vojno!

„Lov na glasove“ i izborna borba, tek što nije svom žestinom otpočela! Treba borbe, ona jedina čisti i odabira! U tu borbu treba da stupe i Sokoli! Da zastupaju i brane svoju čistu ideju! Osnova ideje je jedinstvo jugoslavenskog naroda i jugoslavenske države! A u toj i takovoj državi treba Sokoli da stvore sigurne garancije za za ispunjenje svojih sokolskih zahteva! Ti zahtevi su bezuslovno zajednički rad države i Sokolstva!

Akadska omladina i Sokolstvo

Zbor jugoslavenske napredne omladine u Mariboru
30. avgusta 1920.

Organizovanom omladinskom klerikalnom pokretu valjalo je staviti nasuprot organizovani pokret jugoslavenske narodne omladine, koja sačinjava 99% omladine uopće. Kako akademska omladina klerikalni pokret među đastvom nije smatrala opasnim, jer međ omladinom punom želje za znanjem, naukom i slobodom sa-vesti, a ne možda praznovere i neznanja, taj pokret nije apsolutno uspevaó, — nije akademska omladina ništa naročito poduzimala protiv njega. Međutim intenzivno delovanje klerikalaca koje je in ultima linea kadro da ozbiljno ugrozi i samo narodno jedinstvo potaklo je akademsku omladinu da se tim pitanjem ozbiljnije pozabavi. U isto vreme kada se držala veličanstvena smotra jugoslavenske, napredne, narodne sokolske misli bio je zbor jugoslavenske napredne omladine. Premda u zadnji čas sazvan, prisustvovalo mu je toliko omladine, da je bilo zastupano 9 naprednih organizacija.

Zaključeno je posle referata akademičara Rappè-a da napredna omladina mora u svrhu sistematskog rada da provede formalnu organizaciju, koja treba da izdaje list, što će se sve stvoriti na kongresu celokupne jugoslavenske napredne omladine, a koji će detaljnije utvrditi program rada napredne omladine. Akademičar Lovšin (Ljubljana) govorio je o inteligenciji prema Sokolstvu, naročito naglasivši kako ne valja i nije sokolski ni demokratski kad akademičari i ostala inteligencija traže neke posebne odele u soku. U tome se baš i sastoji temeljna misao sokolskog demokratizma što ono izjednačuje sve staleže. Zatim je naveo misli, odličnih čeških sokolova o tom pitanju. Zbor je zaključio da se najveći deo delatnosti napredne omladine ima razviti

u pravcu sokolskoga rada. Član napredne akademske omladine može biti samo Soko. Iza toga je akademičar Gjermanović (Zagreb) držao svoj oveći referat u kome je izložio program i misli vodilje jugoslavenske napredne omladine uopće, a napose prema aktuelnim problemima (referat će izaći kao brošira). — Zbor su posetili i pozdravili ministar Dr. Kukovec i poverenik za pravosuđe Dr. Žerjav.

Da se vidi kakvo mišljenje o Sokolstvu ima naša današnja omladina donasmo konac referata studenta Gjermanovića u kome se govori o Sokolstvu, koji glasi:

„A sada ću pokušati da u ovim velikim danima sokolskoga slavja budem tumač misli jugoslavenske napredne omladine o Sokolstvu, i kako ona shvaća današnje Novo Sokolstvo.

Sokolstvo nastalo u doba ugnjetavanja Slavena po tuđim državama imalo je u početku jedinu i glavnu zadaću probuđenje narodne svesti i fizičku regeneraciju da pripravi narod na konačno oslobođenje, i bilo je središte svih pokreta koji su neposredno ili posredno išli za narodnim oslobođenjem i ujedinjenjem. Neprestano gonjeno krijući se pod tobožjom maskom telesnog uzgoja nije moglo da razvije sve svoje pozitivne osobine koje je već onda imalo. Izvršivši svoj prvi zadatak, ta tko da se ne seti sokoloheroja palih u borbi za oslobođenjem, danas se ono nalazi u prilici da sasvim razvije svoja krila i da poleti suncu nad oblake. Danas ono ima mnogo težu zadaću. Kao svenarodna ustanova koja je tvek na strani slobode savesti, bratstva, jednakosti i progressa proteže se ono danas na celokupan naš narod i udružuje u svoja društva sve delove jugoslavenskoga naroda bez obzira na veru, spol, doba i stalež, bolje rečeno zanimanje, jer Sokolstvo ide baš za tim da ukloni staleže; tek jedan je uvet za primanje svakog člana — nacionalna i moralna ispravnost. Takva organizacija svesna da bez jake duše i jakog tela nema potpunog pojedinca, porodice, društva naroda, slavenstva i čovečanstva, postavila je sebi zadaću: harmonično obrazovanje čoveka u smeru moralnom, telesnom i umnom. Jasna je stvar da takva svenarodna ustanova nije i ne može biti politička ustanova, da ona ostaje nad strankama. Narodna politika, politika je sokolstva, narodna misao je sokolska misao. Može li biti uzvišenije zadaće i divnije organizacije! Samo takva jedna moćna organizacija koja se proteže na ceo narod i obuhvata sve slojeve naroda, može da se primi da-

nas dviju najvećih ali zato najboljih zadaća što Sokolstvo u novoj državi čekaju, a to je: formiranje jedinstvene jugoslavenske narodne svesti i duše, i afirmacija snage narodnog morala i etike.

Kazali smo pre, da nije dosta narodno jedinstvo samo proglasiti da ostane svojina nekolicine inteligenata i mlade generacije. S time delo narodnog jedinstva nije završeno. Ono treba da postane svojinom čitavoga naroda, da naša narodna duša jedno oseća. Treba ukratko razviti svest narodne uzajamnosti. I rekli smo da se odsada toj ideji mora sve na raspolaganje staviti. A sada ćemo kazati da je baš Sokolstvo zvano u prvome redu kao svenarodna institucija, koja prodire od gradova do najzabitijih sela, od palate do kolibe, koje raspolaže sa silnom vojskom svojih članova, da je ono u prvom redu sposobno i zvano da tom visokom zadatku posluži, jer ima sva potrebna sredstva i preduvete za to.

Drugi prevažni zadatak jeste podizanje i afirmiranje našeg narodnog morala i etike, taj naš neiscrpivi narodni kapital, baza naše narodne filozofije, sačuvan u narodnim pesmama i običajima, koji nas čini tako specifičnim u čovečanstvu, kojim treba da prelijepo regeneriramo današnje naše palo i pokvareno društvo. Da se to postigne treba Sokolstvo u prvom redu da sebe samo moralno preobrazi, te da postavi geslo: tko nije moralan i nema etike, taj nije i ne može biti Soko. Da se obistini ona Masarykova malo preokrenuta reč: „Zovneš li Sokola, neka se odazove čovek“. Jest, čovek u potpunom smislu, da reči Sokolstvo i etika postanu sinonimi. I po našem najdubljem uverenju etika je baš ono, što Sokolstvo treba da odlikuje i deli od ostalih organizacija. Pa, ako stoji već da bi u pravednom i razumnom društvu mogle biti samo 3 klase ljudi: oni koji su ispod zakona, oni koji su vezani zakonima i oni koji zakone drugima daju, a davati zakone drugima mogli bi samo oni kojima ne treba spoljnih zakona koji zakone nose u sebi samima, onda Sokolstvo mora biti ova zadnja klasa t. j. koja zakon drugima daje jer ga nosi u sebi samima.

Od svih privatnih inicijativa Sokolstvo je za državu najkorisnije i najpotrebnije. Ako Sokolstvo valja ono je ukratko rečeno glavni oslon države, od koga ona dobiva svu svoju jačinu i lepotu. Ono je u stanju da zameni i državu i religiju. Zato nije ništa prirodnije nego,

ako se te dve organizacije, jedna privatna, druga javna, uzajamno najtjesnije potpomažu. Jer država sama treba, kako lepo reče jedan Soko, da ostvari i prouči minimum, iz koga Sokolstvo treba da ostvari maksimum.

Da svemu tome odgovara Sokolstvo mora da obuhvati u prvom redu našu najbrojniju klasu, naše seljaštvo, jer ako se ograniči na varoš ono ne može ni jedan od svojih zadataka da izvrši, ono onda postaje društvo bez cilja. Kazali smo da prosvetom smo došli fizičkoj slobodi, a ta sloboda omogućuje sada duševnu prosvetu kojom dolazimo opet duševnoj slobodi. I opet ovome zadatku doraslo je jedino Sokolstvo iz istih razloga što smo ih pre naveli. Sokolstvo ima da našem seljaku otvori oči, da ga izvede iz tame u svetlost, da ga nauči čitati i pisati, da ga oduči prekomerno piti, da mu da — bolje povрати — njegov rođeni moral.

Ali danas ima Sokolstvo jednu osobito aktuelnu zadaću. Govoreći o socijalizmu i komunizmu mi smo kazali nagli porast i afirmacija njegova u zadnje doba ima se zahvaliti naročito tome što je građanska neupotrebiva i malobrojna kao masa, a seljačka remobilna i neprosvećena. Ostala je jedino proleterska klasa kao najzgodnije sredstvo za ostvarenje i afirmaciju političke vlasti. Ako ovo sebi jasno predočimo onda nema naravnijeg sredstva za pobijanje destruktivnih elemenata, a danas — moramo priznati — konjunktura i teren usled ratova i kriza nastalih posle njih je osobito povoljan za razne prevrate, pučeve i revolucije, nema zato naravnijeg i uspešnijeg sredstva nego učiniti od seljaštva jedan prosvećen, svestan, mobilan i discipliniran element, nepristupačan raznim demagoškim pokušajima, koji će biti najbolja garancija za zdravi progresivni put ekonomskoj demokratiji t. j. materijalnom obezbeđenju sviju. Sokolstvo kao demokratska ustanova (u njem nema razlike između staleža) po prirodi i po svrsi svojoj najpozvanije je da to učini. Da zađe u sela i podigne te izобрази seljake za zaista jedan svesni državotvorni element. Jer naša najveća garancija za duševno rešenje socijalne današnje krize je organizovano svesno seljaštvo u sokolskim redovima. Mismo potpuno svesni svojih reči, povukavši iz svega ovoga zaključak kad tvrdimo da je daljnji razlog opstanku Sokolstva opravdan i ovisan jedino o tome koliko će Sokolstvo

zaći na sela. Ne uradili to, ono nema više prava na opstanak. Jer jedna je istina prava: „Socijalna je ideja to veća, što većeg broja ljudi interes rešava“.

Ima još jedna stvar da se spomene. Soko je slavenska institucija. Slavenska je u njemu etika, slavenska je čitava zamisao, — članovi su samo Slaveni. Što smo kazali za važnost Sokolstva za državu, isto vredi i za Slavenstvo. Ono je ona živa veza između svih Slavena koja nas seća na prošlost i upire prstom u budućnost, jer će — kako je proročki rečeno u prvoj svečanoj deklaraciji ujedinjenog Sokolstva — Slavenstvo biti ona kulturna i etična sila, što će u času smrti starih bogova na svojim plećima preneti i spasiti čovečju dušu.

Kada je tome tako, kada znamo da je Soko jedina svenarodna i sveslavenska institucija moramo najoštrije osuditi i oboriti se na stvaranje kojekakvih sokolskih fabrikata koji cepaju tako jedinstvene narodne i slavenske redove tim više, kad znamo da ti Sokolski fabrikati, bolje rečeno, sokolski neprijatelji radije stvaraju zavere, sa našim nar. neprijateljima samo ako su iste vere ostavljajući tako ogroman deo vlastitoga naroda i sve ostale Slavene i podržavajući uvek dosada režim naših narodnih neprijatelja na našu štetu i žalost.

Kada jugoslavenska napredna omladina, ovako shvaća Sokolstvo i njegov zadatak u današnjem društvu, ima onda samo jedno da čini, a to je da stupi listom u sokolske redove. S druge strane Sokolstvo treba omladini da obrati najveću pažnju, jer put do inteligencije vodi preko omladine. Da je ovo omladina već ispravno shvatila svedoči velik broj heroja — Sokola — omladinaca, koji dadoše svoje živote u borbi za oslobođenje i ujedinjenje.

Dosada se verovalo i nadalo, naš san je sada oživotvoren i dolazi rad na svim stranama. Jer dobra je reč Havličekova da „nijedna revolucija u historiji čovečanstva nije uspela, ako nije revoluciju oružja pratila i revolucija srca i uma“. Jugoslavenska napredna omladina ima samo jedan program, a taj je, rad i opet samo rad. Mi imamo vrlo malo valjanih inteligenata, a našoj prostranoj domovini treba mnogo valjanih ljudi i stručnjaka. Od najveće je važnosti za našu budućnost tko će voditi narod, tko će biti na najtežim i najvažnijim mestima. Naš problem, to je problem svih manjih naroda — da postanemo veliki. Iz male Srbije od 2—3

okruga postala je današnja Jugoslavija. Iz Jugoslavije postaće nešto veliko i silno. Naš cilj to je potpuna demokratija, ne samo politička, nego i prosvetna, ekonomska i socijalna.

Jugoslavija ima odsada sve političke i ekonomske predmete da bude bogata i močna država. A jugoslavenski narod dolazi istom sada u priliku da razvije sve svoje dosada latentne energije i da pokaže da li je vredan deo čovečanstva ili ne. Danas se mi više ne smatramo malim narodom. Narod s kojim su dosada veliki narodi nepravedno postupali uspeo je do sada već, ma da i nije imao nužne preduvete, da dade čovečanstvu nekoliko ljudi.

Ako budemo i mi znali tako živiti za naše ideje kao što su za njih naši mučenici umirali, i mi smo onda izvršili svoju dužnost

Dr Franc Derganc:

Evgenika

(Poglavje o telovadcih in duhovadcih)

III.

Znanstvena evgenika se opira na objektivna dejstva modernega prirodoslovja, na nastojno (descendenčno) teorijo in dedoslovje.

Opazujmo in zasledujmo nastoj rastline, živali in človeka od spočetja v razplodni celici do razpada po smrti, še boljše, pozorimo si živo ta nastoj s kinematografskim filmom, ki spremlja celo življenje rastline, živali ali človeka s tem, da napravi vsako sekundo po 10 slik; še dalje, mislimo si neki kozmičen kinematograf, ki slika skozi tisočletja vse rodove in plemena (species) rastlin in živali od prvega pojava na našem planetu do danes. Ako nam potem oba filma s primerno brzino obnovita ves individualni in plemenski nastoj, kaj zapazi sedaj naša pozornost, ki ni mogla doslej pregledati vse verige radi raztresenosti členov?

Naša pozornost opazi dve eksaktni prirodoslovni resnici, ki ju ne more utajiti nobena dialektika:

1. odrasla, gotova rastlina ali žival ni bila ustvarjena v odrasli, gotovi obliki, kakor jo vidimo sedaj v prisotnem trenutku, ampak je polagoma nastajala iz drugih oblik, je neprestano izpreminjala svojo obliko v nastoju od razplodne celice do odrasle, gotove oblike;

2. tudi posamezna plemena rastlin in živali niso bila ustvarjena v gotovi obliki, kakor jih vidimo sedaj ali kakor jih opisujejo najstarejša pismena poročila in slike, ampak so polagoma nastala iz drugih, deloma že izumrlih plemen.

To dvojno prirodoslovno resnico, ki jo vidi in zasleduje misleči človek slednji dan, izraža v znanstveni obliki *decendenčna (nastojna) teorija*. Nalašč se ogiblremo besede „razvoj“, ki že vsebuje posebno razlago tega nastoja (Werden). Dejstvo je samo to, da sedanje oblike rastlin in živali niso bile ustvarjene, ampak da so nastale iz prejšnjih, deloma izumrlih oblik. Kako pa so se pojavile prve takozvane praobljke, ali so bile ustvarjene ali pa so nastale same od sebe (generatio aequivoca, panspermia), o tem se znanstveno prirodoslovje še ne more izjaviti. Decendenčna teorija se zavedno omenjuje le na sedanje oblike, razlago praobljk prepušča metafiziki.

Dejstva descendance (nastoja) torej ne smemo zamenjati z razlago dejstva samega, dejstvo in njega razlaga sta dva različna predmeta, sta dve različni znanstveni nalogi. Opazujemo sicer dejstvo, da nastaja oblika iz oblike, ali zakaj in kako, pod vplivom katerih pogojev se vrši ta neprestani naštoj, zakaj nastane iz prejšnje oblike od nje različna oblika, zakaj baš ta in ne druga, ali je v tem nastoju sledeča oblika vedno popolnejša od predhodne, ali se nastoj udejstvuje po gotovem načrtu in z gotovim smotrom, kakor uči teorija razvoja, vsega tega nam ne pove ugotovitev dejstva samega. O vzrokih in pogojih nepretrganega nastoja nam govore različne razlage, kakor so jih zamislili pojedini prirodoslovci (Lamarck, Darwin, Weismann, de Vries i t. d.). Tukaj ni prostora za podrobno in izčrpno navedbo vseh razlag, o kojih se prouči cenjeno čitateljstvo lahko iz vsake knjige o moderni biologiji.

Posebno stran plemenskega nastoja obravnava dedoslovje, raziskujoče način in vzroke, kako in zakaj se dedujejo svojstva od oblike do oblike? Najplodovitejšo razlago dednosti je podal doslej *Gregor Mendel* (1822—1884), katoliški opat v Brnu. Njegova pravila (mendelizem) tolmačijo dednost tako eksaktno, da stavijo prirodoslovci Mendelovo ime v isto vrsto kakor Darwinovo. *Dr. Sonnenberger* pravi o njem: koristna vporaba Mendelovih teorij preseže najbrže vse dogledne meje, zakaj v njih nimamo samo napredka v umetnosti rastlino- in živalogojca, ampak sredstvo, ki nas usposobi, vplivati na usodo lastnega plemena.

Dejstvo nastoja in dednosti je obujalo pozornost mislecev izza sive davnine, ž njim se je bavila že babilonska, indijska in grška filozofija. Znanstveniki so nam nanizali doslej celo vrsto različnih razlag, a nobena si ni mogla priboriti trajne in splošne veljave. S posebnim uspehom je nastopil darwinizem (prirodni izbor, boj za obstoj) in nekaj časa se je zdelo, da izpodrine Darwinova teorija vse druge descendenčne teorije. Zgodovina brezuspešnih razlag in počasno v sotrudnem delu napredujoče prodiranje v skrivnosti nastoja in dednosti je opozorilo mislitelje na objektivno metodo spoznavanja: kakor namreč nastajajo rastline in živali iz prejšnjih oblik, tako nastaja tudi človeško spoznavanje, tako se razvija polagoma tudi človeška resnica na podlagi starih resnic. In nikakor ni res, kakor sta učila doslej filozofski racionalizem in dogmatizem, da prinaša človeški razum že s seboj na svet prirojeno in gotovo spoznanje resnice. Ta filozofska zmeta odgovarja prirodoslovni zmoti o konstanci in ustvarjenosti sedanjih rastlinskih in živalskih plemen. Descendenčna (nastojna) teorija ne velja samo o plemenih, ampak tudi o nastoju človeškega razuma in človeških idej (pojmov). V filozofijo prenešeno descendenčno teorijo označujemo s posebnim imenom „noturizem“, ki uči: 1. da nastaja in se razvija tudi človeški razum (logogenetična teza); 2. da nastajajo in se razvijajo tudi pojmi (ideogenetična teza); 3. da nastaja in se razvija tudi resnica v sotrudnem spoznavanju vseh mislecev in časov (sinergetična teza). Še tako ženialen pojedinec (filozof) ni vir resnice, ampak le sotruden kamenček v mozaiku resnice ali kakor sem dejal na drugem mestu (Henri Bergson, Ljubljanski Zvon, 1917): resnica je melodija vseh zvonov.

Fundamentalna resnica noturizma postane smerodajna tudi za naše telovadne organizacije, v kojih smo spoznali praktično organizacijo etične kulture. Po sili spoznanja sotrudnega noturizma se združijo v doglednem času vse naše telovadne organizacije v edinstveno in nedeljivo ljudsko vojsko. Resnica sotrudnega noturizma nam je posebno potrebna v dobi prehoda in ob polaganju temeljev naše mlade države. Kakor nam izpričuje zgodovina vsake revolucije, uveljavjajo se v fazi prehoda in prevrata vse drugi zakoni in osebnosti nego v časih mirnega razvoja. Patološki in asocialni elementi planejo brutalno na površje kakor gošča iz dna in potisnejo v ozadje vse dobre in socialno misleče

duhove, ki se pa v spoznanju noturizma ne dajo zbegati in samo mirno čakajo, da se razburkana površina pomiri in da pade gošča zopet na dno, da zopet zavlada mir filozofske skromnosti in so-trudnosti, da prevzame duše zopet čustvo medsebojne potrebnosti in odvisnosti.

Isto potrjuje nastojna teorija v biologiji in geologiji: v ritmu nastoja se ponavljajo faze mirnega razvoja (sinteze, evolucije) in faze katastrof (analize, revolucije), času miru sledi razdobje prevratne vojne. In vsaka praktična organizacija se ima prilagoditi temu spoznanemu ritmu z dvojno fazo miru in vojne, vsaka praktična organizacija se ima zasnovati z obojnega vidika, bifunkcionalno, da je vstanu enakomerno služiti potrebam miru in vojne.

Enako se prisposobi tudi naša bodoča evgenična organizacija (J. E. D.) a priori bifunkcionalno zahtevam miru in vojne. Načrt novega društva je mogoče podati samo v skromnem in nemerodajnem obrisu, konkretna organizacija se prepušča sposobnejšim močem.

„Zopet novo društvo, nova organizacija?“ vzklikne marsikdo ves prestrašen, „kakor gliste po dežju lezejo na svetlo nove banke in nova društva, da smo izgubili vso orijentacijo. Izravnovešenih rodoljubov se je polastila prava ustanovniška psihoza. Ekonomično in organizatorično je razbohotela lahkomišljena potrata moči, ki nima več nobenega posla z organizacijo, koncentracijo sil, ampak meri že naravnost na desorganizacijo. Odpravljajte nepotreba stara društva, a ne ustanovljajte novih, še nepotrebnejših“.

Ugovor ni neumesten, ker prevelika razcepljenost le slabi stare, vdomačene in preizkušene organizacije, a nove z brezobzirnim konkurenčnim bojem samo ubijajo zmisel ljudstva za organizacijo sploh, tako trpe stara in nova društva, ž njimi trpi razdrobljena in oslABLJENA celota.

Kako ināče naj spravimo v življenje jugoslovensko evgenično organizacijo, koje prvomestnost smo spoznali iz nemških in ameriškanih citatov, če ne potom društva? Nova in lastna funkcija zahteva vendar nov in lasten organ!

Učimo se od prirode, opazujmo prirodni nastoj novih oblik, zasledujmo metodo prirode, kadar ustvarja nove rastline in živali. Tu vidimo, da so nastale vse nove oblike iz starih potom pretvorbe, transformacije, metamorfoze. Če nastopi potreba nove funkcije, ne

nastane nov ogran, ampak stari, plastični organ se pretvori, pri-
sposobi novi funkciji: isti organ je dobil pri človeku (gornja
končina) in ptici (perut) radi drugačne funkcije drugo obliko.

Po prirodni metodi metamorfoze se naj razvije tudi J. E. D.
A takoj nastane nova težava: obliko različnih društev že imamo,
da je težko izbrati, katero bi bilo najprimernejše za metamorfozo
s smotrom evgenične ideje, za bifunkcionalno metamorfozo miru
in vojne.

Najgloblje se nam je vtisnil v dušo doživljaj svetovne vojne
radi strašnih človeških izgub, radi nasilne smrti toliko najboljših
mož. Če smrtne slučaje porazdelimo v skupine, nas preseneti ne-
verojetno dejstvo, da je manjšina teh mož padla na bojišču nepo-
sredno po poškodbi z orožjem (*orožne izgube*), da je velika ve-
čina umrla za nalezljivimi boleznimi, radi slabe bolniške postrežbe
in nedostatnosti prehrane (*higienične izgube*). Nastale so nepred-
vidne potrebe, a nedostajalo je potrebnega personala in mate-
riala, bilo ni dovolj pridelka. Vojni organizatorji so prepozno uvi-
deli pogoške kratkovidne organizacije, prepozno so zaznali, da
je potrebna poleg vojne, industrialne, agrarne in propagandne mo-
bilizacije tudi — higienična mobilizacija, do zadnje podrobnosti
premišljena in določena za vse slučaje v mirnem času, do zadnje
postelje in žlice, do zadnje kuharice in perice. Doslej je sodelo-
valo pri higienični mobilizaciji društvo Rdečega Križa.

Istotako prevzame jugoslavenski Rdeči Križ doberšen del
higienične mobilizacije in ustanovi podružnico v zadnji gorski vasi,
pod državnim, centralnim vodstvom se preosnuje meščanski Rde-
či Križ v demokratični, vsenarodni Rdeči Križ, ki bo z mirovno
organizacijo deloval v zmislu evgenike in ljudske, socialne higiene
(samaritanska šola za prvo pomoč in bolniško postrežbo, tečaji
za prvo pomoč, za bolniško postrežbo in kuhinjo, higienična in
evgenična predavanja, evgenično-higienične razstave in muzeji,
skrb za bolnice in hiralnice po deželi, organizacija invalidov in
veterinarov i. t. d.), a z istočasno vojno pripravo bo sposoben,
nastopiti vsak trenutek kot integralen del splošne vojne mobi-
lizacije. Naše evgenično društvo se oživetvori v obliki ljudskega
Rdečega Križa, jugoslovensko evgenično društvo otvori svoj de-
lokrog pod imenom jugoslovenskega Rdečega Križa.

Enkrat sprožena sinteza zasnuje še dalje, poseže v rastočem
krogu okoli sebe, v dušnem sorodstvu se približa še drugi naši

bifunkcionalni organizaciji: našim telovadnim društvom. Tudi naši telovadci delujejo z dvojnimi smotrom miru in vojne. V miru nam vzgajajo našo ljudsko vojsko, dušno jo vežbajo v idealih državnosti, socialne etike, telesno jo vežbajo v točnih, krepkih in neutrudljivih kretnjah obrambe.

Sotrudno delujeta v enotnem okviru evgenično-higienična in telovadna organizacija, sorodnost je tem večja, ker se delokroga deloma krijeta in se pokrijeta v še širšem obsegu, če se telovadna organizacija ne izneveri svojim doslejšnjim vodilnim principom: 1. da ostane demokratična, vsenarodna, izključujoča vsako razredno skomino in enakopravno obsegajoča vse narodne sloje; 2. da se strogo državno-politična odredi zavedno in premišljeno vsaki strankarski politiki; 3. da napove radikalen boj sebičnemu materializmu in prekvasi ves narod z duhom požrvovalnega idealizma.

Princip vsenarodnosti zahteva, da se razširi telovadna organizacija pred vsem tudi na delavski sloj. Kdo potrebuje nujneje dušnega in telesnega čiščenja in izravnavanja v higienični telovadnici nego delavec? Ves dan opravlja težko delo v nehigieničnem prostoru in prebiva trudne noči istotako iz večine v nezdravem stanovanju. Iz zavisti in mržnje proti telovadnim organizacijam izvira neznanstveni ugovor, da delavec itak dovolj iztelovadi mišice pri napornem delu. Kar slabi in utruja v delu, je baš enostranska uporaba mišic, ker vsako delo vpreza le gotovo, manjšo skupino mišic in zanemari druge. Le poglejte težkega delavca, kako skrivljeno in pokvečeno se nosi, ker se mu je okostje razvijalo pod enostranskim naporom mišic. Samo vprašanje drugotnega pomena je oblika, v kateri se naj delavstvo pridruži telovadnim organizacijam ali v samostojni skupini (Lev, Junak) ali samo v odseku, ali na vsaki krajevni skupini nosi posebno ime kakor vojaški polki in brodi?

Enako je dolžan vsak odkritosrčen telovadec, ohraniti si nadstrankarsko stališče z močno in dosledno voljo, ki ve, kaj hoče in kaj mora hoteti. Vsaka stranka je sebična in vidi le sebe, slepa, brezsrčna je napram celoti in celo utruje, tolaži, opravičuje svojo brezobzirnost s sofizmom: naša ekskluzivnost je le taktična, kadar zmagamo in dobimo vso moč v roke, popravimo nastalo škodo. Tudi korupcijo in demoralizacijo? Gotovo ne, kakor na vsaki strani dokazuje politična zgodovina! Izvrstno slu-

žijo telovadne organizacije za reprezentacijo in propagando strank, zato ni čudno, da vedno iznova prihajajo strankarske iskušnje. Teško se vzdrži nad vrvenjem strank že posamezni, kulturni delavec, siloma ga trgajo in vlečejo zavidni strankarji z vzvišenega stališča, podtikajoč mu najpodlejšje motive. Fanatičen partizan noče videti, da si mora vzgojiti vsak zrel, na kulturni višini stoječ narod posebno železno rezervo kulturnih delavcev, kojim je država vse, a stranka — nič! Zagrizen strankar noče razumeti, kako vitalnega pomena je za državo nadstrankarska skupina kulturnih delavcev, ki čuvajo rdeal in čustvo državne socialne skupnosti kakor Vestalke sveti ogenj. Taka železna rezerva kulturnih nadstrankarjev uliva takorekoč pomirjevalno olje na razpenjeno valovje strankarskih bojev, možje železne rezerve, enakomerno uživajoči simpatijo in zaupanje vseh strank, so poklicani v kritičnih trenutkih države, prevzeti kako nalogo. Kakor smo spoznali potrebo kulturnih nadstrankarjev, tako vidimo v brezprimerno večji meri naravnost kategorično nujnost nadstrankarskih kulturnih organizacij, ki naj združujejo v neporušno stavbo liki socialni cement vse sloje in stanove v državi.

O pogubnosti materialističnega svetovnega nazora smo doživeli v svetovni vojni toliko dokazov, da bi bila vsaka nadaljna beseda le žalitev in sumnjičenje pošteniakov. *Najdražja dobrina je svoboda*, a kar je najdražje, to stane seveda tudi največ, pridobitev in obramba svobode zahteva najvišjo ceno, navadno se mora zanjo žrtvovati življenje in premoženje na bojišču, kakor so ponovno dokazali naši osvoboditelji, bratje Srbi. To banalno resnico je treba ob vsaki priliki ljudstvu razlagati povdarjati. Duh materializma se upira najmanjši žrtvi, hoče svobodo zastonj in s tem dokazuje, da je sploh ni vreden, da se ž njim torej ne sme dostojno postopati, kakor zasluži svobodoljuben in za svobodo požrtvovalen človek; sebični osebni ali stanovski materialist se stavi sam izven okvira skupnosti, izven okvira državnih in etičnih zakonov; po materialističnem nazoru živeči egoist izziva sam državo, da nastopi proti njemu z materialno silo. Državni in etični zakoni veljajo samo v medsebojnosti, temelji države počivajo na strogem ravnotežju dolžnosti in pravice, a materialist si lasti samo pravice, o dolžnostih noče niti slišati. Z enako volilno pravico brani materialist samo pravico mrtve, brutalne, brezdušne materije ter odreka *enakopravnost* višjim, idealnim in kulturnim vrednotam, ki se izraža v pluralni volilni pravici.

Telovadna društva so organizacije etične kulture idealizma, z idealnimi telovadci nastopi enakopravno poleg komercialne, vsako mirovno in vojno konjunkturo izkoriščajoče Jugoslavije tudi intelektualna, idealna Jugoslavija.

Tako se v prvi vrsti poklicane baš telovadne organizacije, da uresničijo mej nami ideal dušne in telesne evgenike, zakaj telovadec je pred vsem tudi duhovadec.

Apel Sokola iz Bos. Dubice

na

Jugostavensko Sokolstvo.

U doba, kada je Sokolska svjest došla do svog izražaja u kome je potpuno svjestna bila velikog zadatka minulih dana našeg preporoda, i kad je počela neumorno da radi, budeći narod, i spremajući ga za nacionalno oslobodjenje i ujedinjenje, došla je 1914. god., da iskuša borcu, i da stane na put i utrne luč prosvete.

Nosioći „Sokolske ldeje“ bili su prvi, koji su na optužničkim klupama, tamnicama i vešalama osjetili svu težinu Štirck-ovog § 14. oličen u austrijskoj sili, pa razumije se da ni naše mesto nije bilo poštediteno.

Politička vlast u našem malom mestu kao zasebna državica ispoljena u ličnosti i samovolji kotarskog predstojnika, da se što jače osvete Sokolstvu, i da time pokažu svu težinu mržnje prema svemu što je, a specijalno prema Sokolstvu, za plijen i še naše sokolske sprave.

Sokolana našeg malog mesta bila je snabdjevena svima spravama koje je sokolski duh vremena iziskivao za tjelesni uzgoj omladine, kupljene u Pragu 1913., i to ovim redom: 1. visoki vazboj; 2. visoki amer. vratilo; 3. konj (kožni); 4. odskočne daske; 5. 50 pari kuglica; 6. 50 pari zretena; 7. 24 kom. visoka koplja sa bakrenim vrhom; 8. 50 kom. palica bojadisanih; 9. 2 velike strože; 10. kaciga, sablje, lampe, karike, razne slike i t. d. i t. d.

Da bi mržnja, i žedj za uništenjem izašla na vrhunac, određiše da se sprave imaju putem javne dražbe prodati, (i ako protuzakonito i po austrijskom naredjenju) što i učiniše, i prodadoše za nečuvano nisku cenu od K 232, za koje je društvo dalo K 3000, vjerujući tvrdo, da su time počinili veliko delo koje je dostojno

svih pohvala bivših silnika, i da su time utrnuli svjest velike Sokolske ideje. O, vi jadni i mali stvorovi prirode kako ste maleni! kako ste verovati mogli da će potomci onih Heroja, koji su snažni bili i decu u oganj bacati, pokolebati i ustupiti svetu ideju za goli život kratke udobnosti?

Kupac sprava bilo je Gradsko poglavarstvo u osobi gradonačelnika: čoveka, od koga neće ni spomena ostati kao ni od vetra koji je prohujao nad pustinjom, te su ih kao patriote na račun tuđeg znoja darovali Muslimanskom dečijem sirotištu u Sarajevo.

Prvih dana našeg oslobodjenja zatražili smo putem sreskog načelstva, a ovo preko Vlade da nam se sprave povrate, jer smo u punom pravu svoje tražiti, ali do danas ostade svaka akcija bezvredna, a glas pravednika ostade glas vapijućeg u pustinji, tražeći čoveka u ovoj državi, za čije oslobodjenje onoliko prepatismo, a koji bi hteo da učini samo ono, što bi i po prirodnom procesu bilo pravo. Prevarih se.

Kad Vlada nije htela valjda iz nekih obzira da čini ono što joj je dužnost, bilo je prisiljeno naše društvo da samo posreduje i da baca iz svoje male blagajne i poslednju paru, odašiljajući me u Sarajevo da stvar uz pripomoć naših ljudi i mjerodavnih faktora privedem kraju. Lutao sam na Vladu sa bratom Stevanom Žakulom od jednog šefa do drugog, vjerujući u uspeh, ali sve badava; jer svaki reče da nezna gdje su spisi!... Izgubio sam svaku nadu; na koncu došao sam na ideju, da odem do upravitelja sirotišta, vjerujući u sporazum; — i odoh sa jednim bratom, prednjakom sarajevskog Sokola bratom Čolićem. G. upravitelj, lepo me je primio i saslušao i reče, da on u toj stvari nemože ništa učiniti, jer da time raspolaže „Vakufsko-Mearifski Sabor“, a da sprave mogu videti, odvede me u jedan podrum gde su smještene.

O, braćo Sokoli, vi jedini možete znati, šta se je u tom času odigravalo u mojoj duši, kad sam video one sprave za koje smo od naših usta odkidali, i koje sam mnogo i mnogo puta okupao znojem, podižući slabu i nejaku braću da se tjelesno ojačaju, kako bi vjerni ostali Sokolskom geslu „U zdravom telu je zdrav duh“. To je bio bol poniženog i uvredjenog ponosa Sokolskog, koji je mogao dobiti bratsku zadovoljštinu samo tako, da su gospoda na Vladi kod kojih sam naišao na hladnoću i nehaj bez osećaja Sokoli bili i sokolski osećali.

Sprave su 1914. g. odposlane u Sarajevo i smještene u podrum, gdje su i dan-das ostale u prašini ne taknute, a najmanje to mogu upotrebiti deca od 6 do 10 godina, što mi može i g. upravitelj posvedočiti.

Zajednički sa bratom Stevanom Zakulom posjetio sam g. Smajilbegovića, predsjednika Vakufsko-Mearefskog Sabora kome sam podnio jednu predstavku sastavljenu po bratu Dr. Vidoviću, u kojoj smo iznijeli čitav proces naših sprava dodavši, da ćemo sirotištu i pored toga što smo u pravu dati u životnim namirnicama jedan veći dar.

U toku jasnog obrazlaganja, g. Smajilbegović je i sam uvideo nepravedni i drski postupak prema nama Sokolima obećavši mi, da će svakako gledati oni, kao bratskom narodu popraviti nepravdu, i to najduže za 8 dana.

To je obećanje bilo u maju; urgirali smo brzojavno, pozvali se na obećanje, ali do danas ostade ne samo sumnja, već uvjerenje, da nam nisu voljni dati naše, našto imamo po svima čovečanskim pravilima pravo, i prije nego se odlučimo na sve ono što nam pružaju prava, apelujem ispred braće Sokola, Sokolica i Sokolića u Bos. Dubici na sva bratska društva, da se priključe glasu svoje braće, tražeći od starešinstva našega Saveza u Ljubljani, da ono istupi kod Ministarstva prosvete, a ovo preko Min. unutrašnjosti, da nam se sprave naše imaju odmah povratiti, i to nikakom parnicom, već energičnim naredjenjem, — jer zidovi naše Sokolane su prazni, i plaču, sjećajući se onih crnih dana sile i nepravde.

Mi ne molimo, već tražimo naše, i opet naše, a Vas braćo Jugoslavenski Sokoli molimo, da pomognete vašu mladu braću koja su počela razvijati svoja mlada krila.

U znak bratske solidarnosti i istupa za pravdu, najlepša Vam hvala uz Zdravo!

Dušan Bižić,

vodja Sok. druš. u Bos. Dubici.

Белешке.

† Урош Н. Скакић, студент рударске академије, добровољац-потпоручник и извршни члан Сарајевског Соколског друштва умро је не очекивано 31. јула ов. г. у 25. години живота у Макарској, где је дошао да потражи лека својој тешкој болести, коју је у рату задобио. Тек што је душу

испустио дошао му је у походе брат Милош, инжињер у Сарајеву а непосредно пред спровод дана 1. аугуста стигао је отац покојников Никола, парох у Пећи (код Грахова). Соколско друштво у Макарској, дознавши да је покојник био Соко и добровољац на Добруци и Солуну, да је допао у борби за наше ослобођење тешких рана, јер му је тана про- свирало плућа, а лева рука умало није отсечена, одлучило је сместа да покојнику ода све почести. Присуствовало је с целим мушким и женским оделењем под барјаком тужном спроводу. Сестре соколице окитиле су одар свежим цвећем и красним венцем. Грађанство Макаранско без разлике ста- лежа и спола присуствовало је спроводу који је био мани- фестација народне свести и народног јединства кад се узме у обзир да је покојник био православне вере, а да у Ма- карској православних нема. Исто тако је командант месне жандармерије командовао на спровод један вод жандарма, који је над отвореним гробом испалио почасну салву. Из Мосгара и Имотског било је доста гостију у Макарској на купању па су и они окитили одар цвећем и положили венац те саставили мешовити збор који је певао у спроводу и на опелу тако да је ово био спровод какав се ретко виђа.

Све је то указано добром сину и брату, одличном ђаку, врсном Соколу и храбром борцу за слободу и уједињење. Тајник соколског друштва брат Цанки изрекао је красно и ганутљиво надгробно слово као и парох Сплитски поп Јово Матијашевић.

Ово неколико редака износим зато да у првome реду међу нама Соколима у нашем званичном органу овековечим успомену вредног омладинца и храброг брата сокола, који је био изврских душевних способности тако да његовом прераном смрћу трпимо осјетљив губитак, а у другом реду јављам ово зато да скренем пажњу најпре нашим соколским друштвима а онда у опште народу и грађанству како треба у сличним случајевима радити и одуживати се заслужним покојницима.

Брату Урошу хвала и вечна успомена, а родитељима, браћи, сестрама и осталој родбини најискреније саучешће.

М о с т а р .

Др П. М.

*Надгробно слово држано браћу Урошу Скакићу днева
1. колхоза 1920.*

Уроше брате! Куцнуо је ето и теби последњи час и мирно си веће своје на вечни починак склопио. Несмиљена Парка прерано ти је нит животну прекинула, немиле те отев уцвиљеном дому, тужној браћи и ослобођеној домовини. У цвијету младости твоје у доба баш, кад си имао, да будеш радост и весеље породици својој, понос соколима браћи твојој, а помоћ уједињеној домовини нашој, сада баш сила те вјечности млада ето сахрањује онамо куд за вазда свима ићи нам је, онамо гђе се из најдаље прошлости покољење до покољења нижу, онамо у бољи можда свијет.

У часу остварене цјелине великог народа нашега, у часу оживотворења големог идеала нашега, ослобођења и уједињења простране домаје Срба, Хрвата и Словенаца, у часу потребе пожртвовних раденика на народној њиви и тебе нам ето окрутна смрт уграби.

Као Сокол полазећ приморан у војну проти браћи својој, вијеран великом соколском идеалу, за који своје животе подадоше три јунака три див-сокола Илић, Јовановић и Чубриловић и многи други, нијеси могао да мача джеш проти њима, већ прешавши к њима и братски их огрливши борио си се за слободу њихову и нашу. У љутим борбама преко пољана Руменије и Добруце неуморно сатирао си са бојним друговима својим угњетача нашега, док отворена соколска прса не подлегоше убојитом зрну. Оправљен срнуо си опет са осталом браћом добровољцима из Солуна на заједничкога непријатеља, да га тјераш из куће наше, да му покажеш, да ту мјеста за њега никад бити неће. Пожртвован раме уз раме с осталом браћом нијеси презао пред мукам, патњам, тамницам и смрћу за побједу само и у свима нам живе и снажне мисли ослобођења и уједињења велике нам Југославије.

Него сада за те свршено је. Свршене су патње, муке, труд и рад твој. Ту у тамноме гробу, усред његових хладних сјена и нијеме тишине, ту ћеш под жарким зракама јужњачког сунца уз обале нашег Јадрана, чију си помоћ у болести својој дошао да тражиш, ту ћеш мирно снівати вјечни сан. Ту ће мртво тијело твоје мал а мало полако да трухне туђе и лому

неба и грдноме тресу земље, али не великом југославенском срцу, не љубави братској, не успомени светој соколској, по којима и с престанком живота и онкрај гроба не бива крај за мртве људе.

Браћо! Правда Божја што ће с братом нашим — то тајна свима нам је, али једно само, једно тужни сви ми знамо, да га више никад у братском соколском друштву видети нећемо, да га за вазда изгубити морамо, изгубит родољуба, народног борца, пожртвовног брата сокола. Колики је тај губитак најсколи у овим часовима, знати може само онај, који добро знаде процијенити праву вриједност искрених родољуба, самопријегорних људи и честите браће соколова.

Губимо брата, али не губимо успомену свету на њега. Он нек нам буде између осталих соколова до сада троименога народа нашега још један далњи свијетли примјер у који треба, да се угледамо у соколском нашем раду, у љубави и пожртвовности за отаџбину своју, коју збацивши ситне, старе и уске ограде прошлости, опасани новом снагом и вјером, поштеним, искреним и чисто братским и великим југославенским срцем знати ћемо као компактна чисто и искључиво народна војска без других и било које врсте натруха, да ју бранимо од сваког вањског и нутарњег непријатеља, који би се дрзнуо, да јој о глави ради.

Уроше брате! Растат нам се сада стобом. Ну пред растанком пусти, да у овом часу бујице суза искрених и братских обори се на мртво и јуначко чело твоје, а на блиједим уснама смрзлим од вјечне студени топлина братска и последњи цјелов дахне ти кроз уздах врући мојих болних груди, а с уздахом пак на растанку вјечном и задњи ти збогом браће твоје, вјечна ти памјат и вјечна ти слава.

Слава брату Урошу Скакићу.

Соколско Друштво у Суботици. Село Мартонош приредило је на Видовдан 28. јуна о. г. Дечији дан, на коме је било позвано и наше друштво да узме учешћа, те да на тај начин допринесу што више самом дану и покажу мештанима Соколе и њихов рад, како би могли и они образовати Соколско Друштво, што се код већине појавила та воља.

Наше се је друштво одазвало позиву. На станици нас је дочекало становништво на коњима, колима и пешице.

Дочек је био одушевљен. При поласку са станице ишло се је овим редом: напред коњаници, за њима ђаци, Соколи и Соколице, а по том остали пешице и на колима. Улице су биле искићене заставама, а код општине је била начињена капија са натписом: добро нам дошли. Када смо стигли код општине ондашњи свештеник одржао је леп говор. По свршеном говору мештани су почели узимати по једног или два Сокола-Соколицу и водити их својим кућама. Многи од мештана су били незадовољни што нису могли и они добити ког Сокола-Соколицу. Око 10 с. ишло се је у цркву, а по том поворком кроз село

Пре подне била је јавна вежба са следећим програмом: 1) мушка деца: просте вежбе; 2) предњачки приправници: рад на вратилу; 3) подмладак и чланови: скупине; 4) подмладак и чланови: вежбе „Ослобођење и уједињење“; 5) предњачки збор: рад на вратилу и 6) чланице: вежбе цветним обручима. Вежба је испала добро и силно је била посећена.

У 7 с. кренула се поворка на станицу. Док се је чекало на долазак воза Соколи-Соколице и сва мештанска омладина ухватила се у коло, које је трајало до доласка воза. Свима је било жао што се тако брзо морају растати. Растанак је био срдчан. Прозори од вагона били су начичкани Соколима-Соколицама, који су махањем руку и марамама поздрављали Мартоношко становништво.

Душан С. Павловић
начелник.

Соколско Друштво у Стоцу. На изванредној скупштини овога Сокола, одржатој 6. јуна о. г., која је сазвата ради упуштања одборских мјеста, која су настала услед тога, што су чланови управног одбора отпутовали, изабрат је нови одбор, у који су ушла браћа: старјешина Јевто Михајевић, замјеник Ристо Чапин, вођа Перо Хамовић, тајник Оскар Шремер, благајник Лука Курилић, одборници: Мухамед Букић, Звонко Путица и Назиф Мехмедбашић.

Друштво броји 83 члана, од ових 32 вјежбача. Ради на оснивању соколског мушког и женског подмлатка и чини припреме за јавни час, на који мисли позвати Соколска друштва из Мостара, Чапљине и Љубиња. О даљем раду и развијању друштва бићете својевремено извјештени.

Захвала. Брат Милан Ј. Курилић из Стоца, цјенећи узвишену идеју и рад соколски, даровао је овоме друштву К 2.000 (двје хиљаде), на чему му потписани одбор изриче своју топлу благодарност, са жељом: да се и други наши имућни грађани угледају у овај лијепо примјер бр. М. Курилића.

Јавна вежба Сокола у Пакрацу. 20. јуна о. г. одржао је пакрачки Соко своју II. јавну вежбу уз суделовање загребачке соколске фанфаре и братског Сокола из Нове Градишке.

Како је овог месеца падала скоро сваки дан киша, изазвао је овај дан управо неописиву радост код Соколова, кад су рано ујутро угледали плаво небо обасјано сунцем. Време нас је послужило да се боље не може пожелити. Није било вруће, јер су лаки облаци лебдели цело после подне по небу, заклањајући сваки час сунце.

Вежбалиште је било као и лани и практично и лепо уређено. Подигнуте трибине за загребачку и нашу фанфару те шатори (буде) за јело, пиће, посластице, воће, цигарете, соколске разгледнице и т. д. Све окићено зеленилом те државним и народним заставама.

У 4 сата дођоше сви Соколи и Соколице, мушки и женски нараштај и деца под водством брата старешине и подстарешине са загребачком фанфаром на челу те прођоше вежбалиштем бурно поздрављени од присутних гледалаца. Старешина брат др. Угреновић поздравио је кратким говором све истакнувши циљ соколске идеје и запреке, које она има да свлада на свом путу, те пожаливши, да ради бројних техничких тешкоћа (одлазак сестара-приправница, одлазак брата учитеља Козака у Праг) није било могуће приредити вежбу на сам Видовдан. На то је загребачка фанфара интонирала југославенску химну.

Као први наступили су дечаци од 6—9 год са простим вежбама, а после њих девојчице од 6—9 год. простим вежбама. Мали ови полетарци изведоше своје вежбе и лепо и складно.

У 3. тачци наступио је мушки нараштај од 10—14 год. са чешким простим вежбама, а иза њих девојчице од—14 г. у простим вежбама са цветним луковима. Ово су већ Соко-

лићи, који су вишепут наступали, што се видело по њиховом одлучном наступу, а и вежбе су извели право соколски, да им и многи чланови могу позавидети.

Чланови пакрачког Сокола наступили су на справама: коњу, пречи и ручама и показаше леп напредак од лани, а нарочито сигурност и рутину. После њих наступили су са лепим успехом Соколи из Нове Градишке најпре на пречи па онда на ручама.

Угодно је изненадио наступ женског нараштаја од 10 до 14 г. са словачким народним играма (плесовима), које су изведене уз пратњу фанфаре врло лепо.

У 7. тачци наступиле су чланице, учитељске приправнице, са овогодишњим прашким вежбама, које се одликују својим елегантним и грациозним кретњама, па су вежбачице добиле за лепо извађање заслужено признање.

Мушки нараштај наступио је потом са живом пречом, једном новошћу за нашу публику и извео је ове вежбе на потпуно задовољство гледалаца.

Лепу слику дали су наши чланови наступивши са вежбом ослобођења и уједињења, коју су извели достојно Соколова.

На свршетку наступила су деца са играма пешак и руски лов, а чланови са играма на трећег у стражар.

Нарочито признање за успех ове јавне вежбе иде соколског учитеља и предњака брата Козака, који је са огромим трудом и са много љубави радио око припрема за ову успелу вежбу.

После тога развила се кратка забава са играњем, а на вечер била је у дворани игранка, која је потрајала до 1 сат у ноћи, кад нас је морала оставити загребачка фанфара.

Морални и материјални успех био је добар, али на крају ипак морамо пожалити, што на овој вежби нисмо видели представнике наших области. Соколство је доживело велику почаст приликом доласка Његовог Височанства краљевића Александра у Загребу тим, што је било свагде на првом месту а и тим, што је Краљевић посетио Соколе у њиховој Соколани и неке од њих одликовао. Па кад сам владар показује толико симпатија и признања према Соколима, онда морамо још више пожалити, што представници области, који

би требали да помажу Соколство и душом и телом а и својим авторитетом, уопће не долазе на соколску јавну вежбу. Кад тако ради интелигенција што ће рећи остали? V.

Соколско Друштво у Новом Саду. Дне 19. августа одржало је овдашње Соколско Друштво на вежбалишту иза артеског купатила своју јавну вежбу, која је неочекивано успела.

Истог дана дошао је у Нови Сад и Његово Височанство Регент Александар, па и ако потпуно инкогнито, ипак је био са свих страна бурно поздрављан. Чим су Соколи сазнали за долазак Његовог Височанства, одмах је отишла једна соколска депутација у Владичин двор, да на јавну вежбу позове високог госта заједно са војводом г. Бојовићем. Регент је међутим већ био аутомобилом у Каменицу отишао, али за сваки случај подигоше вредни Соколи на игралишту лепу трибину окићену прекрасним ћилимовима и цвећем. Долазак регента на јавну вежу ипак се предвиђао и та је околност дупком напунила пространо вежбалиште.

У 4¹/₈ сата по подне дођоше на вежбалиште у импозантној поворци праћени војном музиком Соколићи, Соколице, Соколи и цео овдашњи гарнизон војске.

У 5 сати започела је јавна вежба са мушком децом (24 на броју) са дечијим играма.

Иза тога наступише 60 чланица са сликовитим вежбама са палицама. Вежбе су складно и прецизно изведене, а бурно одобравање са свих страна било им је заслужено признање.

Као 3. тачка програма појавише се 7 одељења чланова на справама. Вежбало се на високом и ниском разбоју, вратицу, коњу, јарцу, столу и скок у даљ. Ниси знао на коју страну да погледаш. Свуда еластично кретање гипких и снажних Соколова.

После ове лепе тачке наступиле су чланице (30) са ритмичким вежбама, одређеним за слет у Прагу. Ове вежбе, што год се више гледају, све су лепше, само се овог пута осећао мањак, што нису извађане уз красну њихову музику.

Вежбе узорног одељења чланова на високом разбоју заинтересовале су сву публику, јер су биле први пут јавно приказиване.

Код 6. тачке наступише опет 30 вредних и неуморних сестара са вежбама са цветним луковима. И ове су вежбе — као и све остале — извеле Соколице врло лепо и прецизно.

Сада наступише чланови са простим вежбама „Ослобођења и уједињења“. Вежбало је 30 чланова, и штета је, што нису биле извађане уз музику.

Иза ове успеле тачке било је раздељивање награда и диплома, које су поједини Соколови и једно одељење добили на жупском сомборском слету од 1. августа о. г. Старешина жупе брат Живко Бајазетов одржао је дирљив говор и свечано предао победницима додељене дипломе. Тако је једно одељење од 6 чланова добило диплому са ловоровим венцем а браћа Жарко Андрејић 3 дипломе, Родољуб Маленчић 2 дипломе и Аца Сланкаменац 1 диплому. Победнике је одушевљена публика са свих страна бурно поздрављала.

Иза овог извађали су чланови вежбе са копљима. Међутим сутон се већ почео спуштавати, а густе облаци са запада почели су претити, тако да се је задња тачка извела у нервозном расположењу. Пирамида, коју су изводили 24 члана и 8 чланица била је дивна и сликовита и штета је, да наша публика није имала ни толико стрпљења, да и ову — једну од најлепших тачака — види.

Приметио сам, да наша публика није још довољно дисциплинована, а осим тога да ни аранжман од стране соколског друштва није баш најбоље функционирао. Има много браће (сестара), који не вежбају, па би се ти чланови (чланице) имали у таким случајевима увек употребити за очување реда и дисциплине, те се више неће догодити ти случајеви, да многи са купљеним картама од I. реда морају на сунчаној страни стајати, а многи са картама за стајање, да комотно у хладовини седе. Осим тога биле су и паузе иза појединих тачака одвише велике и то би се требало у будуће избегавати.

На вечер била је забава са игранком у стрељани. Посета се је ограничила баш на најужи круг пријатеља Соколства и соколске мисли. Да се је приказивала каква љубавна драма на филму, уверен сам, да би било много више посетника. Здраво!

Javna sokolska vježba u Grdjevcu. Prije nekoliko mjeseci osnovano je u Vel. Grdjevcu zaslugom brata Steve Radotića učitelja „Sokolsko društvo“. I ako je postavljeno u veoma loše materijalne prilike, bez stalnog učitelja, bez sprava, ono je ipak bilo kadro da u tako kratkom vremenu javno istupi priredivši dne 8. o mj. svoju javnu vježbu uz sudelovanje bratskih društava iz Bjelovara i Crubišnogpolja.

Grdjevčani istupili su u tri točke: u Hofmanovim prostim vježbama iz god. 1912., u 3 sastava na spravama i skupinama. Hofmanove proste vježbe bile su vrlo lijepo i složno izvedene. I ako vježbači nisu imali prilike, da ih uz glazbu izvježbaju, jer su ih tek na javnoj vježbi prvi put vježbali uz glazbu, nije se to kod izvodjenja nikako dalo osjetiti.

Za članove početnike u prostim vježbama bili su pojedini stavovi vrlo lijepo i točno izradjeni. Proste su vježbe mjerilo za sokolsku disciplinu, a braća Grdjevčani su u njima pokazali, da i ako je mlado društvo, imadu veoma mnogo, što mislim, da je za njih samo po sebi najveća pohvala.

Vježbe na spravama (preči, ruči, i skok visoki) bile su jednostavne do duše, ali su pokazale drugu odliku braće Grdjevčana, a to je snažnu volju i energiju. Elegancija u izvodjenju je doduše nedostajala, ali to se i nemože zahtijevati od vježbača, koji tek 2—3 mjeseca rade na spravama i to primitivnima, koje su sami pravili. Pokazali su veoma dobar vježbački materijal, koji će se vremenom razviti u vrlo dobre vježbače. Skupine su takodje bile dobre i pokazivale i opet unutrašnju disciplinu.

Poslje vježbe razvila se nevezana zabava, za koje se braći Grdjevčanima mora priznati, da su učinili, što im je samo bilo moguće da svoje goste ugodno pozabave.

Grdjevački Soko pružio je u svom I javnom nastupu mnogo više, nego što se od jednog ovako mladog društva moglo očekivati. Nastavi li Grdjevački Soko svoj daljni rad istim tempom, ubraja će se uskoro u jedno od najboljih društava naše Sokolske Župe Bjelovarske.

Braći Grdjevačkim Sokolima i njihovom vodji bratu Radotiću može se samo da čestita na ovako lijepu uspjehu.

Sokolsko društvo u Petrovaradinu održalo je na 18. VII. t. g. uz bratsko sudelovanje novosadskog sokol. društva svoju javnu vežbu (sa večernjom zabavom) uz sledeći raspored: 1) čla-

nice: vežbe sa palicama. 2) članovi: a) vježbe na preči (vratilu) izvadjaju I. odjel. b) vježbe na ručama (razboju) izvadjaju II. odjel. 3) članice: Proste vježbe određene za VII. svesokolski slet u Pragu vježbaju članice Novosadskog Sokola. 4) članovi: Vježbe na ručama (razboju) izvadjaju prednjački zbor. 5) članovi: Skupine (piramide) 6) članovi: Proste vježbe „Oslobodjenja i ujedinjenja“ vježba Petrovaradinski i Novosadski Sokol.

Opći uspeh moralni i materijalni ove javne vežbe kojom je rukovodio br. načelnik Mr. J. Divild je osobito pohvalan i uspeo. Napose treba istaći vežbe sa palicama članica petrovaradinskog Sokola, koje su za svoj 4 mesečni rad već na ovom prvom svom nastupu pokazale dovoljne discipline.

Nadalje osobito je vredno istaći uspešne češke proste vežbe članica novosadskog Sokola.

Izvan rasporeda nastupio je novosadski podmladak u dve uspele tačke.

Dirljiv je bio zajednički nastup kod Hofmanovih prostih vežbi „Oslobodjenja i ujedinjenja“ pod vodstvom novosadskog načelnika br. J. Totovića i petrovaradinskog br. Mr. J. Divilda. Ove vežbe su i pokraj slabe glazbe bile dobro izvedene.

Ovaj zajednički i uspeli rad naših dvaju susednih društava, koje deli samo Dunav je, zbilja za pozdraviti.

Zdravo!

Novosadjan Spectator.

Sokolsko društvo u Jesenicama priredilo je dne 25. IV. o. g. društvenu Akademiju uz sudelovanje bratskih društava iz Omiša i Dugog rata te glazbe iz Podstrane. Izvadjane su vežbe „Oslobodjenja“ na otvorenom kao i vježbe na spravama, a iza toga drugi dio programa izveden je u „Društvenom domu“. Proslav, sastavljen od br. starešine učitelja Marasovića, bio je burnim odobravanjem praćen, kao što i izvadjanje „Narodnog Jedinstva“ Stj. Roca, od školske djece. Tom zgodom održao je brat starešina predavanje o „Sokolu i sokolskoj ideji“, prikazavši u kratkim potezima braći i gostima kojih je bila dupkom puna dvorana, razvitak sokol. ideje, te njenu ulogu prije rata i sada kao što važnost te korist gimnastičnih vježaba za uzgoj duha i tijela, apelirajući na mješćane da svim silama podupru društvo Sokolsko, koje je jedino kadro da ih uzgoji i oplemeni kao prave ljude, čelik-značajeve, zdravih i krepkih mišica, dobre Jugoslavene!

Bje otpjevano par mješovitih zborova, a završilo se je šaljivim igrokazom u 1. činu i „solo scenom“. U najboljem raspoloženju uz svirku glazbe rastadosmo se u kasnu noć. Toga dana dodje mnogo iz susjednih sela da prisustvuju I-om našem istupu. Treba se diviti požrvovnosti i volji našeg težaka za napredak u blagostanju i prosvjeti, pa se uvidja kako se s dobrom voljom i brigom inteligencije narodne oko napretka našeg težaka dade mnogo postignuti.

I ako je ovo društvo mlado, to je u roku od niti dva mjeseca, uza sve zapreke, uspjelo da nastupi u vježbanju i sa bratskim društvima proširi djelovanje sokolske ideje u našem narodu. Zdravo!

Fuzija Hrvatskog Sokola I. i Sokolskog društva u Petrinji. Dana 22. t. mj. u 9 sati do podne održana je Hrvatskom domu konstituirajuća skupština obih Sokolskih društava.

Skupštini je prisustvovao u ime Starešinstva Sokolskog Saveza podstarešina br. Dr. L. Car. a u ime župe zagrebačke starešina Sokolskog društva u Sisku br. R. Ježić, koje je skupština toplo pozdravila.

Po želji obih društava predsjedka skupštini br. Dr. L. Car.

Pozdravlja prisutnu braću — govori o Sokolstvu i njegovim dužnostima i odnosima prema našoj Ujedinjenoj Otadžbini i Jedinstvenom narodu, te apelirajući na tu Sokolsku svijest — otvara konstituirajuću skupštinu. Pošto je starešina starijeg društva Hrv. Sokola u I. br. Dr. M. Juranović bolestan, podijeljuje riječ starešini Sokolskog društva br. V. Mikašinoviću, da referiše o rezultatu rada upravnih odbora obih društava glede fuzije.

Br. V. Mikašinović referiše da je u predmetu fuzije među oba odbora polučen potpuni sporazum u svim pitanjima, čita imena braće novih odbornika, te rezoluciju.

Izvršeće o potpunom sporazumu je burno pozdravljeno, akklamacijom odobreno, te su tako u odbor Sokolskog društva birana sledeća braća: Starešina Dr. Martin Juranović, podstarešina Vaso M. Mikašinović, vodja Josip Šulek, odbornici: Josip Gregurinčić, Milivoj Grgić, Milan Kodrić ml., Mijo Sever, Vilko Janeković, Josip Butorac, Franjo Himbele, Dr. Rudolf Herceg, Karel Holub, Franjo Longhino, Vladimir Stahuljak, Stevo Vuksanović, Dr. Nikola Solarić, Dr. Josip Nemeć, Jovo Vukotić, zamjenici Dr. Simeon Krunić, Rade Borčić, Valent Štingl, Mijo Belčić, Anton Štajcer, revizija: Aleksander Ko-

cijan, Albert Klešić, Mile Babić. Sokolski sud: Pleše Mihovio, Škrgatić Milan, Babić Nikola, Dr. Simo Krunić, Stojan Jasić. Kulturno prosvetna sekcija: Stahuljak Vladimir, Vorkapić Jovo, Vilim Muha, Kožarić Josip, Matagić Lovro, Rittig Ivan, Dr. Herceg Rudolf, Koydl Franjo, Antonije Sрниć, Dr. Nikola Solarić. — Prihvaćena rezolucija glasi:

Saslušavši izvješće upravnih odbora o rezultatu pregovora glede fuzije Hrvatskog Sokola u l. i Sokolskog društva (prije Srpskog Sokola) u Petrinji. Zajednička glavna skupština obih društava — smatrajući Jedinstvo Jugoslavenskih Sokolova kao najčišći izražaj Jugoslavenske Narodne Misli ostvarene danas u jednoj, jedinstvenoj, slobodnoj i samostalnoj naprednoj državi — a ovu kao rezultantu revolucionarnih nastojanja svega Jugoslavenskog Naroda — Naroda svih Srba, Hrvata i Slovenaca za oslobodjenjem i ujedinjenjem, — odobrava sa radošću postignuti sporazum glede novog upravnog odbora Sokolskog suda i kulturno-prosvetnog odelenja te promjene pravila, pa aklamacijom izabire predloženu braću u odbore i proglašuje — izvršavajući zaključke Vidovdanskog Sokolskog Sabora od 1919. godine u Novom Sadu, Ujedinjenje Hrvatskog Sokola l. u Petrinji i Sokolskog društva (prije Srp. Sokola) u Petrinji u jedno jedinstveno Sokolsko društvo u Petrinji i proglašuje ovim časom prestanak dosadanjih društava time, da njihova imovina pripada novom društvu. U to ime Sokoli zdravo!

Br. Dr. L. Car radosno pozdravlja bratski sporazum, želi novom Sokolskom društvu uspješan rad i ustupa mjesto — pošto je novoizabrani starešina Dr. M. Juranović bolestan — podstarešini br. V. Mikašinoviću.

Brat potstarešina pozdravlja braću i sestre sa nekoliko toplih i iskrenih reči i izražava nadu, da će ujedinjeno društvo smjelo i ustrajno koracati putem novog Sokolstva u korist Ujedinjene Domovine.

Nato su pročitana i primljena pravila — i izvješća obih blagajnika. Stanje blagajne Hrvatskog Sokola u l. je 12.025 K 68 fil. a Sokolskog društva 7.679 K 12 fil. ukupno dakle 19.704 K 80 fil.

Pošto je svršen dnevni red br. V. Mikašinović predlaže, da se sa skupštine brzojavno pozdravi novi starešina br. Dr. M. Juranović, zahvaljuje br. Dru. L. Caru i R. Ježiću na njihovoj prisutnosti i proglašuje skupštinu dovršenom.

Rezultat skupštine pozdravila su mladja braća sa pjesmom „Iz bratskog zagrljaja“. Sokoli zdravo!

Sokol v Brežicah. Sledeč poročilom letnih občnih zborov, lahko konstatiramo, da so se letos vršili v mnogih sokolskih društvih v znamenju revizije — ne programa, temveč delavcev. In tako je bilo tudi pri sokolu v Brežicah. Buren občni zbor, popolnoma nov odbor, užaljenost, istop posameznikov iz društva, častne afere, izredni občni zbori, sodnija — to je kinematografična slika našega delovanja v prvih mesecih letošnjega leta. Ne bi v sokolskem listu raspravljali teh „internih vprašanj“, če bi se isto ne vršilo v sto drugih društvih. In ravno zato je umestno, da se prašamo: „zakaj bratje?“ — Z manifestacijami, godbo in nagovori je nastopilo zopet sokolstvo pot po polomu Germanstva. Prej, kot kje drugje, se je pa ravno pri sok. društvih pokazala potreba, spraviti slavnostne trobojnice in se vrniti k delu, da popravimo to, kar je potreptala vojna. In društva, ki so imela ljudi na mestu, so se razvila kot popek na pomladansku solncu, druga pa so životarila dalje pod kapom, čakajoč godbe in rodoljubnih slavnosti. In če je celo leto 1919 minulo v tem čakanju, če si odborniki niti niso na jasnem o številu članstva — potem bratje, ni bila nobena beseda graje prehuda! V znamenju boja je nastopil novi odbor svoje delo in vendar lahko z zadovoljstvom zre na preteklih šest mesecev nazaj. Ne moremo izkazovati veselje, tudi drugih javnih prireditev ne, ker uprava društva se je nahajala v brezupnem stanju, izkažemo pa lahko najlepši sokolski uspeh — polno telovadnico. Življenje, ki vlada v njej, veselje mlajših bratov in sester do telovadbe in sokolske izobrazbe, nad 120 solskega naraščaja, to so uspehi, ki nam pričajo, da je bila pot revizijonstvo prava. V upravnem oziru (tajništvo, blagajništvo) služi društvo lahko mnogim v zgled in če bo volje do dela pri izvoljenih funkcionarjih, bo tudi kult. prosv. odsek dovršil svojo nalogo z enako lepim uspehom, kot jo danes vrši prednjački zbor. In če bodo oni, ki so iz osebne užaljenosti zapustili naše vrste, videli le delo, bodo se skoro vrnili med nas — če so sokoli v srcu. Za druge nam pa ni treba biti žal. Ker eno prepričanje nas mora navdajati vsikdar — da sokolsko društvo ni privilegij denarne ali pa razredne elite, ono je bojno društvo, ki stremi za napredkom in blagorom vseh in vsakega. V tem delu je minulo pol leta — da bi tako vstalo vedno.

V. Šjajpeh.

Sokolsko društvo u Mitrovici priredilo je u nedelju 18. jula o. g. javnu vežbu u Golubincima sa ovim rasporedom:

1. vežbe oslobodjenja i ujedinjenja. Ove vežbe koje pokazuju patnju i muku srpskoga naroda, trebale su da to pokažu na izrazu

lica svakoga vežbača, dok je međutim bilo sasvim obratno. Za vreme same vežbe nastao je među vežbačima smjeh prouzrokovan neznanjem samih sastava i zabunom pokazivača, koji je iz četvrte vežbe prešao u drugu. Zabuna može da se dogodi samo kod dobro neuvežbanih vežbača, koji ako dobro nisu uvežbani netreba da izlaze pred publiku. Pisati o ovim vežbama i lošem vežbanju dalo bi se mnogo, a da se i ne govori o jako lošem držanju tela, ruku i nogu vežbača, prilikom vežbanja.

2. tačka: izgleda da je trebala da bude vežba sa pomičnim vratilom. Sastavi su dobro sačinjeni — samo dva — slabo odvežbani, ali samo pomično vratilo imade drugačiji oblik nego ono, sa kojim su braća vežbala.

3. tačka: vežba na razboju na kojem su vežbali pet vežbača. Ako počnemo od početka ovih vežbi tvrdim, da su vrlo hrdjavo radjene. Sam nastup i odstup od sprave, bio je grozan, bez ikakve discipline. Ja držim, da je lepše, kada vežbači vežbaju na spravama dva sastava zajednička a jedan slobodan. Ali kod braće su bila sva tri sastava slobodna. Svaki pojedini vežbač je hteo da pokaže svoje najbolje znanje, ali ni jednom uspelo nije, te zakoračivši razboj ostao je misleći kako da se izvuče iz neugodnog položaja. Vežbač se oceniti može samo onda ako on vežbu izvodja precizno i tačno, pa ma ista i malo lakša bila. Ali izabrati teške sastave, pa ih ne izvesti, a pri tom još mnogo grešiti u držanju tela, nije lepo viditi. Na pr. kovrtljaj na ramenima je jedan od lakših pokreta za dobro uvežbanog vežbača, a lep je, ako se telo pravilno drži. Ali nepravilno držanje tela i k tomu još načiniti 5 puta kovrtljaj jedan za drugim, te na svršetku zanoška sa zgurenim telom i raširenim nogama, držim, da nije dobar sastav, a niti lep.

4. tačka: srpske vežbe iz god. 1912. radjene su na neki izmišljen način, koji niti je lep, a niti odgovara ovim vežbama. Same vežbe su loše radjene.

5. tačka: vežbe na vratilu na kojem se nije moglo ustanoviti broj vežbača, pošto je počela sa njih 12, a završila sa 5—6. Vredi isto što i za razboj. Zajednički nije bilo, već su svi sastavi bili slobodni. Držanje tela bilo je skroz hrdjavo. Što je na razboju radjeno 5 puta kovrtljaj, to je ovde pogrešno radjeno 8 puta velekolctur.

6. tačka: vežbe palicom kombinovane od vežbe iz god. 1911. loše su radjene.

Što se tiče vežbajućeg odela samih vežbača, nije vredno spomena. (Dogodilo se, da je jednom pukao konopac kojim su čakšire bile vezane, i u malo da nije ostao bez čakšira). Bilo je malo vežbača propisno obučenih, a bilo je u belim košuljama sa otvorenim ovratnikom, bilo je u crvenim svećanim košuljama, u običnim čakširama i na manžete i u tvrdim cipelama, pa čak i na spravama je tako radjeno.

Priredjivanjem javnih nastupa nastoji se, da se masa pridobije za naše lepo sokolstvo u kome je uzoran rad i red. Ali ovo prevrtanje bez smisla i disciplina neuredna nepridobija publiku. Jačanje tela se postizava postepenim radom, a nikada naglo. Telo neće ojačati, ako vežbač radi 8 puta velekolutur. A disciplina je u društvu, ako vežbač ima koga da sluša i od njega nešto nauči. Tamo gde se vežbači međjusobno ne slažu, tamo nema discipline.

Što se braće mitrovčana tiče molim ih, da ovo nekoliko ređaka prime kao bratski savet, te povodom ovoga uznastoje, da ih na godinu bolje spremne dočekamo. Krivica ne pada ni malo na njih.

Sprema jednoga društva zavisi u prvome redu od spreme vodje društva, a drugo od vodje župe. (Mislim samo na društva koja se svojim radom ističu). Župa, kojoj ovakova društva pripadaju, treba da izašalje svoga vodju, njegova zamenika ili župskog predvodnika da društvo pregleda, pa tek takovo društvo da se ovlasti da može i da je sposobno da priredjuje javne vežbe.

Naprotiv bratskim društvima treba preporučiti, da svoje vodje ili predvodnike šalju što više na ovakove javne vežbe, da vide rad pojedinih društava, pa da ono što je bolje prenesu u svoje društvo a odbace ono što je za društvo štetno. Rrdjav rad jednoga društva ne odnosi se na samo društvo, već i na župu, pa i na celo sokolstvo.

Ja sam uveren, da je brat F. Hofman vidio kako se njegove vežbe rade, obustavio bi ovakav rad odmah. A ja ga uveravam, da i meni kao njegovom djaku nije bilo ugodno ovakav rad posmatrati.

Soko posmatrač.

Notranji nastop Jeseniškega Sokola dne 25. aprila t. l. Krepko dviga krila Jeseniški Sokol. Zopet je sijajno dokazal, da je njega cilj trdo, krepko delo in da posveča vso pozornost vsestranski vzgoji mladine. Sokolska dvorana je bila nabito polna občinstva, posetili so nas bratje z Bleda in okolice.

Pri javni telovadbi je nastopilo 38 dečkov, 36 deklic, 18 telovadcev moškega naraščaja, 16 gojenk, vsaka skupina s svojimi prostimi vajami, 5 članov je telovadilo Hofmanove vaje, 6 članic češke zletne, na orodju so nastopile 3 vrste članov.

Ob sklepu telovadbe je imel načelnik Sok. Saveza, br. Stane Vidmar, kratek nagovor na br. vaditelje, vzpodbujal jih je k neumornemu in vztrajnemu delu. Roko v roki, pod vodstvom br. Vulča so prikorakale gojenke in zaplesale krasno srpsko kolo, s tem je bila telovadba zaključena.

Janko Raynik.

Sokol v Radečah. Dne 23. maja je praznoval naš Sokol svoj praznik „Proljeće bratstva“. Na ta dan smo priredili pešizlet v Loko, da vzbudimo Ločane iz spanja in zanetimo v njih srcih iskrico ljubezni do sokolske misli. Dospevši v Loko, pozdravil je navzoče občinstvo brat Rudolf Est ter mu s prisrčnimi besedami razložil sokolsko idejo. Svoj praznik so bratje, sestre in bratci Sokoliči proslavili z nastopom. Brat Šterk je nato nagovoril članstvo in naraščaj.

Veselih src smo odšli domov. Lica Sokoličev so žarela veselja saj so bili v prosti prirodi ter se razveseljevali z nedolžno pesmijo.

Vsem ostane naš drugi pomladanski praznik v najlepšem spominu.

Prosvetno-kulturni odsek našega društva je priredil izlet v Boštanj na dan 6. junija, ki so se ga udeležili sevniški bratje polnoštevilno, v manjšem številu tudi bratje iz oddaljenega St. Janža. Po kratkem odmoru je nastopil Radeški Sokol, najprej člani s praškimi vajami. Članice so izvrstno izvajale praške vaje, oviral jih je slab telovadni prostor. Sokoliči so vrlo dobro izvajali svoje vaje. Vsa čast vrlemu bratu vaditelju Pešecu. Izbrana vrsta je divno izvajala lepe ljubljanske vaje za leto 1914. Med vajo je začel motliti dež, ki pa telovadcev ni pregnal.

Po nastopu se je zahvalil brat Drmelj, župan v Boštanju za krasen nastop. Brat starosta Haller je v poljudnih besedah povedal zbranemu občinstvu namen našega izleta, ki je bil vzbudito narodno zavednost in poglobiti sokolsko misel. Brat starosta Drnovšek iz Sevnice se je v lepih besedah spomnil naraščaja ter ga vspodbujal k delu.

Pri nastopu je bil navzoč brat Jan Dubový, član iglavskega Sokola iz Čehoslovaške, ki je vsem navzočim orisal pomen in važnost sokolske ideje. Njegov govor so bratje sprejeli z živahnimi ovacijami.

Zlet Novomeške Sok. Župe se je izvršil dne 8. avgusta 1920. u Novem Mestu v zvezi z župno tekmo. Župa je praznovala obenem slavje svojega 10 letnega obstanka. Mesto si je nadelo praznično odelo, vsa poslopja so bila dostojno okrašena. Meščanstvo je pokazalo, da ve ceniti sokolsko delo. Akademski mladina je priredila na predvečer v proslavo sokolskega praznika lep koncert s petjem in godbo.

Pravo sokolsko slavje se je pričelo v nedeljo zjutraj z župno tekmo, ki jo je vodil brat župni načelnik V. Kozina. Udeležba na tekmi ni bila ravno velika; vzrok je pač ta, da so bile tekmovalne vaje nekoliko pretežke za naše telovadce — preveč se še občutijo med članstvom zle posledice dolgotrajne vojne.

Češke vaje nižjega oddelka so bile odločno pretežke za novince, za izvežbanejše pa prelahke, zato boljši telovadci niso tekmovali.

Da je župni T. O. odredil tudi tekmo članic, je hvalevredno, toda odzvale so se samo članice iz Novega Mesta in tekmovala med seboj. Izid tekme je bil za sedanjí čas zadovoljiv, v prihodnje pa naj si stavi vsako društvo za svojo sveto sokolsko dolžnost, da pošlje najmanj eno vrsto k tekmi. Udeležba pri tekmi je bila sledeča: 2 vrsti članov in 6 posameznikov v nižjem odelku, 1 vrsta članic in ena posameznica v tekmi žen, 2 člana v metanju kroglice, 3 člani v teku in 4 člani v plavanju.

Vrsta članov iz Karlovca je dosegla od 440-tih točk 353, t. j. 80.22%; vrsta članov iz Novega Mesta 277 točk, t. j. 63.07%; vrsta članic iz Novega Mesta pa od 380 dosegljivih točk 295.5 točk, t. j. 77.76%. Prvi trije najboljši tekmovalci so bili bratje: Ape, Novo Mesto 91.4%, Kozina Drago Karlovac 90% in Neuhold Rudolf, Karlovac 86.42%, tri najboljše tekmovalke pa sestre: Preželj Mica 86.66%, Pikel Lora 83.33% in Barborič Vera 75.83%. Posebni tekmi sta dosegla po 10 točk brat Simič Simo in brat Bogovič Vladimir, prvi pri metanju kroglice, drugi v tekhu, ta je bil tudi pri plavalni tekmi prvi, preplaval je 100 m. v 72½ sekund.

Po končani tekmi je odkorakalo članstvo, članice in naraščaj na kolodvor k sprejemu gostov iz Karlovca in Belokrajne, ki so dospeli s posebnim vlakom. Razvil se je lep sprevod na čelu mu sokolska konjica in godba. V sprevodu je bila uvrščena tudi sokolska fanfara iz Karlovca, ki je menjaje se s prvo godbo izborno svirala.

Sprevod se je ustavil pred mestno hišo, kjer je pozdravil Sokolstvo novomeški župan g. Rozman, poudarjajoč v svojem govoru velevažno delo sokolstva, zlasti pa njega zasluge za ustanovitev naše lastne države. Član starešinstva Sok. Saveza brat Gangl se je zahvalil g. županu za iskren pozdrav in za prijazen sprejem ter očrtal pomen sokolske ideje za razvoj našega ujedinjenega naroda, Sokolstvo pa pozval k neumornemu delu.

Javno telovadbo so otvorili člani s prostimi vajami za letošnje leto. Nastop k prostim vejam in odhod sta bila dobra, o vajah po tega ne moremo trditi. Posamezni gibi so bili površni, isto velja o kritju in o skladnosti izvajanja. Treba nekoliko več vaje in natančnosti. — Mnogo boljše so bile češke vaje članic (56), ki so pokazale večjo pridnost in vztrajnost v vežbanju nego člani. Izvzemši nekaj zaklonov, ki so bili izvedeni več v križu nego v lopaticah, so bili gibi pravilni, skladnost in kritje sta bili v redu. — Orodna telovadba članov je bila pač dokaj boljša nego njih proste vaje. Posebno pohvalo je žela vzorna vrsta na drogu, pa tudi ostale, dve na konju, ena na drogu in tretja na bradlji so bile kos svojim nalogom. — Članice so nastopile samo na bradlji.

Telovadba naraščaja je bila vobče dobra. Prav lepo so izvajali fantje vaje z dolgimi palicami in dekleta vaje s cvetnimi loki. Dečki s praporci i deklice z venci so nastopili skupno. Ta uvrstitev je menda kvarila skladnost in povzročila zmote pri izvajanju. Orodna telovadba naraščaja je pokazala, da stremijo naraščajniki za pretežkimi vajami. Ta napaka se kaže letos pri večini javnih nastopov. Ponovno opozarjamo vaditelje, da naj bodo v tem pogledu previdni.

Starosta Novomeške Sok. Župe brat dr. Vasič je po končani telovadbi nagovoril Sokolstvo in zbrano občinstvo. Očrtal je delovanje župe v prvem desetletju in bodril navzoče k nadaljnemu delu. — Starosta karlovškega Sokola, brat dr. Vinkovič, neumorni in priznani sokolski delavec, je v krasnih besedah razložil vzvišeni pomen prave domovinske ljubezni in sokolske ideje.

S tem je bila javna telovadba zaključena. Občinstva je bilo mnogo in je kazalo mnogo zanimanja za sokolsko delo na telesno-vzgojnem polju.

Končno naj omenimo še razvado, ki se pojavlja v zadnjem času pri naših javnih nastopih in ki ne odgovarja sokolskim načelom, namreč poklanjanje šopkov ali vencev vaditeljem in vaditeljicam. Ne častimo sami sebe; Sokol vidi zasluge vaditelja v dobri

izvedbi telovadbe, kar je zanj večja čast nego podarjen venec ali šopek. Nečemo zanikati velike požrtvovalnosti vaditeljev in vaditeljic, posebno onih, ki delujejo pri naraščanju, to delo je vredno mnogo več nego šopek, toda plačilo mu bodi zavest, da je storil ne samo, kar valeva mu stan; kar more, to mož je storiti dolžan! B.

Prva jugoslovanska župa. Sklep lanskega sokolskega sabora v Novem Sadu o ujedinjenju vsega jugoslovanskega naroda v eni nedeljeni celoti, s katerim je sokolstvo jasno in odločno pokazalo pot tudi našim zmožnim in nezmožnim političnim voditeljem, ki skušajo še sedaj, po preteku dvoletnega obstoja jugoslovanske države, rešiti vprašanje ujedinjenja po formuli SHS za ozkosrčnim mejami pokrajinskih t. j. plemenskih vlad, rodil je velik realen uspeh — prvo jugoslovansko župo v pravem pomenu besede, to je župo zagrebačko.

K novoustanovljeni župi, ki združuje društva prejšnje hrvaške župe Fonove in srbske župe Krajiške, prijavila so svoj pristop slovenska sokolska društva Radeče, Sevnica, Rajhenburg, Krško, Brežice in Bizeljsko. Prvo inicijativo k tem koraku je dal načelnik posavskega okrožja brat Holy,¹⁾ ki je spoznal prednost, ki jo bodo imenovana društva v tehničnem oziru uživala od Zagreba, kamor naravno teži vse Posavje od Zidanega Mosta dalje, dočim so naše vazi s celjsko sokolsko župo najbolj ovirale slabe prometne veze. Misel, idealna že s pogleda moralne vrednosti same, podprta z jakimi dokazi tehničnega vodstva, vendar sprva ni našla zaželjenega odmeva pri vseh društvih. Vstajali so pomisleki, videli smo strahove majorizacije — skratka, v izjavah društvenih zastopnikov sem videl dostikrat miniaturno sliko vsega našega življenja. Ujedinjenje na programu in v besedah, v srcih pa strah pred lastnim — bratom. Prvi in najenergičnejše se je pa zavzel za ta prestop brežiški sokol in lahko si šteje tudi to v zaslugo, da je prepričevalen nastop njegovih zastopnikov uplival tudi na druga društva, ki so pozneje z veseljem sledila.

In tako družijo zagrebska sokolska župa v svoji sredi brate vseh treh jugoslovanskih plemen, ona ne bo le ena najmočnejših po številu članov, temveč bo tudi najjačja po ideji, ker bo res prva jugoslovanska sokolska župa. Ona je v sokolski organizaciji izbrisala mejo med Slovenijo in Hrvatsko, ona bo, če se bo zave-

¹⁾ Prvo inicijativo je zato dalo starešinstvo Zupe Fonove i Krajiške. Pr. u.).

dala svoje visoke naloge, tvorila tudi v javnem življenju vedno vez med obema plemeni vse dotlej, dokler tudi ne zginejo meje, ki smo jih podelovali iz časov naše žalosti in trpljenja.

Ena sama je meja, ki jo pripoznamo in ta sega vse do tam, kjer bije srce jugoslovansko. To bomo branili do zadnje kaplje, med nami bratje pa, če ni sovraštva, tudi ni treba meja!

Naj živi prva jugoslovanska župa zagrebačka — bratje, ali bi ne bil mogoč tudi jugoslovanski savez mesto SHS?

O tem bi lahko govorili v Mariboru.

In to je bil namen mojih vrst.

Mariborska Sokolska Župa. Regent v Mariboru. Regentovemu prihodu dne 29. junija t. l. je prisostvovalo 158 članov v kroju ter 129 telovadk. Popoldne istega dne sta sodelovala Mariborski in Studenski Sokol na veselici Jugoslovanske Matice, ki se je vršila v parku vojaške realke. Dan bo ostal vsem udeležencem v najlepšem spominu.

Mariborsko okrožje M. S. Ž. Nič prikupljivega ni kazal barometer solnčnega jutra dne 27. junija t. l., ko se je napotila čila četa okrog 120 Sokolov in Sokolic preko prijaznih Slovenskih Goric v Sv. Lenart. Ob vnožju Sv. Lenarta smo se združili s Št. Lenarčani ter skupno odkorakali z godbo in z zastavo na čelu skozi trg na veliki vrt Sokolskega doma, kjer se je vršila slavnost. Tam sta nas pozdravila v imenu domačega društva starosta, br. dr. Gorišek in v imenu okrožja starosta, br. dr. Serbec. Ogleдали smo si praktični in lepi Sokolski dom, bivše gnezdo nemških turnerjev, nato pa šli k skušnjam. Popoldanska telovadba se je vsled predhodnega naliva nekoliko zakasnila. Na premočena ilovnata tla smo morali natrositi slame. Da je pod takimi pogoji zelo trpel ves nastop je umljivo. Najprej je izvajalo 40 telovadcev Hofmanove proste vaje. Skladnost je bila izvzemši tretjo vajo pomanjkljiva. Splošno je bilo opaziti nesistematično vadbo prostih vaj, vsled tega pri nekaterih nepravilne drže rok, slabi ispadi, i t. d. Glede izpadov priporočam vsem vaditeljem naj pazno prečitajo Murnikov članek o vadbi izpadov. Naj slede tamkajšnjim izvajanjem in prepričan sem, da v bodoče odpadejo vse take napake. Ne zanemarjajte pa tudi drugih osnov. Telovadec, ki praktično in pravilno skozi dolgo jesensko in zimsko dobo predela vse osnove prostih vaj, ta bo z lahkoto pokazal svojo dovršenost pri javnih nastopih. 41 članic je na-

stopilo z 2 Vidmarjevimi prostimi vajami. Skladnost in izvedba dobra. V splošnem se povsod opaža, da so članice pridnejše nego telovadci in smatrajo sokolstvo za resno stvar, kar se je tudi na tem zletu pokazalo. Devetorica Studenčank je proizvajala telovadne plesne lepe in skladno, celoten vtis je kazila članica, ki je vedno izstopala z desno nogo, kar se je v očigled malemu številu toliko bolj opazilo. Na orodju so nastopile vrste na bradlji, drogu in skoku čez kožo. V vrstah na bradlji in drogu je bilo nekaj izbornih telovadcev, bili so pa vmes tudi taki, ki so hoteli pokazati več kot zmorejo, s tem so kvarili celotni utis ter so dosegli nasprotno od onega, kar so hoteli. Kdor ni gotov stoje, naj je ne izvaja! ravno tako nič ne imponira veletoč s skrčenimi nogami. Vrsta na kozi je bila slaba in ni spadala pred občinstvo. Izostal naj bi tudi nastop članic s hkratnimi vajami na 3 bradljah. Za skladno izvajanje takih vaj je potrebna dolgotrajna skupna vadba, ki je v tem slučaju ni bilo. Tudi od članic naj se zahteva najstrožja disciplina, govorjenje in smeh v vrstah mora za vselej prenehati. Sokolska prireditev ni cirkus. Javno telovadbo je zaključila vrsta na krogih. Izvedba lepa, pravilne drže, krasni seskoki.

Kranjc.

Ljutomerski Sokol je eno najmarljivejših društev Mariborske Župe. To svojo marljivost, voljo in vztrajnost je pokazal dne 30. majnika t. l. v Križevcih njegov nastop ki ga je priredil o priliki ustanovitve tamk, odseka. Telovadba je bila dobra, spored srečno izbran. Hofmanove proste vaje je izvajalo 25 članov, s praškimi in župnimi prostimi vajami je nastopilo 16 članic, 32 deklic iz vrst naraščaja je ob petju izvajalo 1 vajo z rutami ter predpisane vaje s cvetnimi loki, 24 dečkov pa Savezne proste. Z enkratno menjavo sta nastopili na drogu in bradlji vrsti Ljutomerčanov ter gostov, zlasti pri prvih smo opazili krasne izvedbe. Javno telovadbo je zaključila primerna skupina, pri kateri je nastopilo 94 oseb. Moralnemu uspehu se je pridružil še gmotni. Obisk prireditve je bil mnogoštevilen v strah in jezo neprijateljem. Ljutomerskemu Sokolu pa svetujemo da gre pogumno naprej, dokler ne bode vse Mursko polje in Prekmurje v našem taboru. Zdravo!

Sokol v Studencih je priredil dne 17. aprila t. l. v mariborskem Narodnem domu svojo akademijo. Občinstvo, ki zna ceniti vztrajnost in pogum mladega društva, je prireditev mnogo-brojno posetilo. 9 članov je po predidoci razlagi nastopilo z Hofmanovimi prostimi vajami, 9 članic s cvetnimi loki. Šestnajstorica

naših najmanjsih je izvajala predpisane Savezne proste vaje. Izvedba dobra, takt vzoren, isto tako kritje. Zatem je nastopila na bradlji vrsta 6 članov. Izvedba posameznih vaj je bila sicer v celoti dobra, opazili smo pa še mnogo nesigurnosti. Akademijo so zaključile skupine na konjih, katere je izvajalo 19 naraščajnikov. Večer je bil zadovoljiv, pokazal nam je marljivo delo mladega društva. Želimo mu na njegovem potu mnogo uspeha. K.

Sokolski pokret u Tivtu-Lastvi. Pred par mjeseca pokrenuli su nekolicina ljubitelja Sokola, da se i ovdje uspostavi Sokolsko društvo Tivat-Lastva.

Odboru za uspostavu Sokolskog društva, priključio se je lijepi broj narodnih ljudi i ljubitelja Sokola, te mu je bilo uspelo, da dne 16. maja o. g. održi jednu zabavu sa nogometnom utakmicom sa I. momčadi Sokola i I. momčadi francuskog detašmana u Boki kotorskoj kao i ostale športske igre i utrke, te vježbanje sa spravama i proste vježbe u mraku sa bakljama i t. d. Zabavi je prisustvovalo Sokolstvo iz Ercegnovog, Zelenike, Gjenovića i Bijeje uz Sokolsku glazbu iz Ercegnovog, Hrvatske općinske glazbe iz Tivta i tamburaškog zbora iz Lastve.

Usljed pomanjkavosti prevoznih sredstava nije bilo moguće dati prigode, da nas i ostala braća iz Boke kotorske posjete, premda je to bila i naša i njihova vruća želja

Na polasku pozdravio je predsjednik odbora za uspostavu Sokolskog društva brat Josip J. Baselli, dosadašnji podstarosta Sokolskog društva u Puli izletnike sa lijepim nagovorom i zahvalio se na odazivu uz burno klicanje i pozdravljanje prisutne braće.

Na 5. o. mj. održana je konstituirajuća skupština u Tivtu. Usprkos nepovoljnog vremena, prisustvovali su skupštini bolji i svijesniji narodni ljudi. Skupštinu je otvorio predsjednik odbora za uspostavu, te je sa svojim lijepim nagovorom pozdravio prisutnu braću i tumačio o sokolstvu. Najprije je tumačio, kako je Sokolstvo postalo, kako se razvijalo, koja mu je pod jučerašnjom državom svrha bila, te za čime sada teži i o budućnosti Sokola i t. d. Nagovor je bio budno praćen i pozdravljen sa burnim Zdravo!

Uz ostale tačke dnevnog reda, birala je skupština odbor kako slijedi:

Starješina: brat Josip J. Baselli, administrativni potporučnik. Podstarješina: brat Šime Rajčević, učitelj. Načelnik (vodja): brat Viktor Jurčić, pisar. — Odbornici

upravnog odbora: Franjo Perušina, poštanski činovnik; Gracijan Fazo, pomorski kapetan; Jože Berne, stručni podoficir; Krsto Marković, učitelj; Tripo Sindik, brijač; Antun Lenarčić, poručnik fregate; Ivo Stjepčević, gostioničar; Jozo Staničić, trgovac; Matija Les, arsenalski meštar; Spiro Perušina, trgovac; Slavko Jereb, podoficir; Niko Staničić, arsenalski radnik. — Zamjenici upravnog odbora: Ilija Staničić, kavanar; Ivo Pavlović, arsenalski radnik; Antun Kubiček. — Nadzorni odbor: Marko Krstović, načelnik; Franjo Vučer, kapetan fregate; Franjo Mihonjek, posjednik. — Sokolski sud: Metod Staničić, pomorski kapetan; Ivo Havel, poručnik fregate; Gjuro Staničić, gostioničar; Silvio Brenčić, arsenalski radnik; Antun Marković, pisar.

Divimo se i oduševljenjem pozdravljamo mlado Sokolsko društvo u Tivtu-Lastvi, koje će pod svijesnim vodstvom napredovati na ponos Tivta i Lastve, te koje će nam dati prilike, da se duševno odgajamo i tjelesno razvijamo na korist i dobrobit našu i našeg pokoljenja.

Pozdravljamo Sokolsko društvo te mu kličemo: *c v a o, r a s t a o i n a p r e d o v a o!* — Zdravo! *Sokol.*

Nastup krapinskih djaka u Mariboru. Velika većina naših javnih nastupa imala je i ima svrhu, da postigne vanjski efekat. Ovo ima za propagandu sokolske misli svoju dobru stranu, dočim mnogo puta takovi nastupi ili pojedine tačke i vježbe nastupa imaju malu gimnastičku vrijednost. Jedan zgodan primjer: Kod pokusa Vidmarovih prostih vježbi u Mariboru vidio sam na koncu izljuje silnog oduševljenja, vidio sam nekoje koji su ganuti suze otirali. Ali, s druge strane, gimnastična vrijednost tih vježbi je mašena. Hofmanove vježbe u tom pogledu mnogo su sretnije, premda je i kod ovih simbolička svrha igrala glavnu ulogu. U koliko efekat Vidmarovih i Hofmanovih vježbi duboko u dušu siže i tamo ostavlja tragajući dojam, imamo i drugih vrsti vježbi, koje postizavaju časovit, bliješteći efekat, bez ikakove dublje vrijednosti, naprotiv su dosta puta sumnjive gimnastičke koristi. Ovdje mislim u prvom redu vježbanje na spravama, kako ga se dostikrat danas izvadjaju.

Kod zadnjeg sleta u Mariboru, ostao sam s jednom tačkom ugodno iznenadjen: bio je to nastup brata Mahorića sa krapinskim djacima. Mislim, da brat Mahorić nije išao za tim, da postigne kakav efekat sa svojim naraštajem (premda je i toga uzornošću

izvajanja postigao), nego da nam prikaže nastup prave gimnastičke vrijednosti, kakovog se kod nas rijetko vidja i kojemu se na žalost kod nas premalo važnosti polaže.

Bio je to naraštaj od 15—16 godina. Dakle do dobe gdje počima proces puberteta, kosti postaju tvrde, a kostur zauzima svoj stalni oblik. Jedan stručnjak zna što ima i kako ima s djecom do te dobe vježbati. Brat Mahorić hteo je, da nam pokaže sokolski sustav vježbanja i to za dobu 15—16 godine. Bosi, golog tijela i samo u kratkim gaćicama nastupaju u redovnim prostim vježbama, skupinama i trčanju.

Vježbanje golim tijelom dobro uspijeva na organizam, stvrđuje kožu i zdravlje djeteta, učiniće ga više otpornim proti raznim bolestima. Redovne vježbe priučavaju ga disciplini, oštre mu pozornost, skraćujući sve više reakciono doba između izdane i izvršene zapovijedi, slakšavaju i ubrzavaju koordinaciju kretanja.¹ Proste vježbe bez i sa batinama bile su izabrane i izvađane bez prigovora. Obuhvaćale su sve glavnije grupe mišica, posvetila se je osobita pozornost jačanju mišica, koje prsni koš pravilno razvijaju. Izvađale su se polako. Počimala se je vježba obično tako, da je dotična grupa mišica iz najveće raztezivosti došla u najveću skraćuenost, i u tom se položaju izdržalo. Fiziologija tjelovježbe nas uči, da je to najuspješniji način jačanja mišica, kod kojeg će ona usprkos porasta na debljini ipak uzdržati svoju elascitetu. Između izvajanja redovnih i prostih vježbi češće puta uokolo se je trčalo. Veoma na mjestu. Jer ako mišice i živčani sustav vježbamo, ne smijemo zaboraviti na organe, koji u čovječijem životu igraju veliku ulogu: na pluća i na srce. Znamo, da su vježbe brzine najzgodnije za jačanje pluća i srce. Naime za dječju dobu. Trčanje, kako ga je brat Mahorić sa đacima izvađao, imale su zadaću, da jačaju srce i pluća. Trčalo se je u više navrata i kroz kraće doba, da se srce i pluća ne preutruđe.

U kratko: br. Mahorić prikazao nam je način, kako se s naraštajem ima vježbati, e da čitav organizam od toga u istinu ima koristi.

Njegova turneja po nekim našim društvima donijeće svakako koristi, budući im se praktično pokazalo kako se s naraštajem ima vježbati. Više takovih nastupa u provinciji razbistriti će dosta nejasne pojmove, koji vladaju kod tjelovježbe djece, a tim više budu li se takovi nastupi još upotpunili i teoretski rastumačili.

S. Vrdoljak.

¹ Ovo je u praktičnom životu od velike koristi.

Javna vježba sokolskog društva u Samoboru. Nedjelja 22. septembra bio je dan sokolskog slavlja u Samoboru. Tamošnje bratsko društvo priredilo je svoju IX. javnu vježbu, koja je posjetiocima pružila lijepa užitka, a svakom sokolu napunila grudi veseljem i ulila nade u bolju sokolsku budućnost.

U 1/2 9 sati prije podne krenula se uzorna sokolska povorka mjestnih sokola ka kolodvoru sa vlastitom fanfarom, da dočekaju sokolske goste. Dohrliše braća u velikom broju iz Zagreba i njih 12 iz Vel. Gorice na čelu sa konjicom i fanfarom bratskog sokolskog društva u Zagrebu i uveličaše ovaj dan, koji s pravom možemo nazvati danom sokolskog slavlja u Samoboru

Javna vježba je otpočela u 16 1/2 sati na ukusno dekoriranom vježbalištu.

Prvi nastupiše samoborski sokoli, njih 20 na broju, te odvježbaste dosta skladno Hofmanove vježbe „Oslobođenja i ujedinjenja“. Burni aplaus, kojim je publika popratila izvođenje ovih vježbi, vježbači su zaista zaslužili, ali se mora naglasiti, da neki stavovi nisu propisno izvedeni tako, da bi odgovarali svome značenju. Istina je, da su braća malo vremena imala na raspolaganju, pa bi ovom prilikom savjetovao braći, da iz ovoga crpe dragocjenu pouku, kako bi u buduće i ovaj nedostatak otpao, a to će se moći postići jedino što revnijim pohađanjem vježbi.

Srce nam jače udaraše, kad nastupiše 12 sokolčića (muški podmladak) sa zastavicama. Njihove proste vježbe sa zastavicama uz glazbu izvedene vrlo lijepo i dosta skladno napuniše nas vjerom, da će se uz marljiv rad iz ovih mališa moći uzgojiti pravi sokoli.

Nastup 12 sokolica samoborskih i njihova izvedba praških prostih vježbi od 1920. može se nazvati uzornim. One su pružile svakako najljepši užitak svima nama. Svaki stav bio je po svima tako precizno izveden, da je savršeno odgovarao svome značenju.

Sestre sokolice, budite ponosne na svoj uspjeh i neka vam ovo bude poticajem za vaš daljnji sokolski rad.

Vježbe sokola na ručama izvedene su dosta dobro i opaža se da bi braća uz malo više truda mogla postaviti uzoran odio. Tri kovrtljaja izasobice kod sokolskih vježbi mogla bi izostati, a uz to kombinaciji spojenih vježbi više brige posvetiti.

Proste vježbe i vježbe s batinama muškog naraštaja (njih 14 na broju) su prilično izvedene, ali se opazilo da su vrlo malo, ili

da uopće niti jedamput prije nisu uz glazbu pokuse pravili. Njihove igre su učinile ugodno raspoloženje kod publike.

Skupine članstva su također vrlo dobro uspjele, ali kruna svega je bio nastup ženskog podmlatka sa cvjetnim lukovima, njih 30 na broju.

Ova naša najmlađa uzdanica zadivila nas je sve svojim preciznim i gracijoznim izvođenjem vježbi uz glazbu i svojim dvjema lijepima skupinama s lukovima, pa se ovom zgodom mora istaknuti požrtvovni rad njihove prednjačice, sestre Levak, te njena zasluga ne leži samo u tom, da nam je pružila ovom vježbom ugodan užitak, nego ponajviše u tom, da ona radeći na uzgoju našeg sokolskog podmlatka, pokazuje put, kojim nam je koracati, želimo li da Sokolstvo i u našem narodu dođe do one visine, kako je ono kod braće Čeha.

Zadnju točku programa ispunio je odjel zagrebačkog sokola na konju uz burni aplaus publike. Konj nije baš osobita voljena sprava kod većine sokola, ali se je nadati, da će lijepo kombinovane i sigurno izvedene vježbe zagrebačkog sokola na konju potaknuti prisutne sokole da i ovoj spravi odsada veću pažnju posvećuju.

Koncerat i ples, koji se iza toga održavao u svratištu „Lavic“ uz sudjelovanje zagrebačke i samoborske sokolske fanfare, a pod ravnanjem vrijednog brata Pirnata uspio je potpuno.

Pratnja sokolskih gostiju do kolodvora u 21 1/2 sata uslijedila uz pjevanje sokolskih pjesama i udaranje zagrebačke fanfare i uz srdačno klicanje i povike: do vidova u Mariboru!

Sokolska braća u Samoboru dokazaše ovom javnom vježbom, da se i s malim silama mogu veliki uspjesi postići. Birani program, koji je izveden po vlastitim silama su dokazom dubokog shvaćanja sokolske ideje, pa nam dosadašnji rad brata Golešića, sestre Levakove i požrtvovnost sve ostale sokolske braće i sestara jamče da će se naš mili sokol u kratko vrijeme do zamjerne visine podići. — Uz bratski „Zdravo!“ • Sokolaš

Јесам ли послао претплату ?

КОЛОНИЈАЛНА, ЈУЖНОГ
ВОЂА И БОЈА ТРГОВИНА

НА МАЛО — НА ВЕЛИКО

Н. ДИМОВИЋ

НОВИ САД

Основана г. 1871.

Телефон бр. 334. Телеграм адр. Димовић.

Препоручује своје стовариште колонијалне робе, као каву, бибер, цимет, пимент, чај, пиринач, чоколаду, бонбоне, грожђе, бадем, лешник, коњак грчки и франц., ликер, рум, као и све врсте земљани боја, по најумеренијим ценама.

HYGIEA

DROGERIJA — PARFIMERIJA

KOSTA ŽIVOJNOVIĆ

NOVI SAD

Kralja Petra ulica broj 30.
Telefon br. 97.

Preporučuje svoje bogato stovarište farmaceutskih artiklova, hemikalija, droga, parfimerije, galeničkih i kosmetičkih preparata, svih potreba za fotografiranje, zavojnog materijala, hemijsko-tehničkih rekvizita, gumene robe i t. d.

Na malo i veliko. Brza i tačna posluga, cene solidne.

Prva hrvatska štedionica u Zagrebu

Osnovana godine 1846.

Dionička glavnica K 40,000.000.—

Pričuve K 73,000.000.—

Podružnice: Beograd, Bjelovar, Brod na Savi, Cirkvenica, Čakovec, Daruvar, Delnice, Djakovo, Gjurjevac, Ilok, Karlovac, Kraljevica, Križevci, Mitrovica, Nova Gradiška, Novi, Ogulin, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika Gorica, Vinkovci, Virovitica, Vukovar, Zemun i Sušak.

Ispostave: Osijek donji grad, Vinica.

Мjenjačница: Zagreb, Плица број 5.

Prima

uloške na uložne knjižice i na tekući račun.

Eskomptira mjenice i devize.

Prima

na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Obavlja

burzovne naloge savjesno i kulantno.

Izdaje

čekove i kreditna pisma te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.

Podjeljuje

hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje

4½%-tne založnice, koje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost i jamčevnu sposobnost.

NAROČITA TRGOVINA
SOKOLSKIH POTREBŠTINA.

Na sjednici Sokolskog Saveza S. H. S. održanoj u Zagrebu dne 17./11. 1919. dobio sam dozvolu za otvorenje naročite sokolske trgovine sa naslovom „Dobavljač sokolskih potrebstina Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca“.

Predbježno ću imati na skladištu samo vježbaće potrebstine t. j.: Triko-hlače (čakšire) pamučne i vunene, majice u svim veličinama, te cipele niske i visoke, kao i sokolske značke, razglednice i sve ostale potrebstine, potrebne za javne nastupe.

Svečana, odnosno izletna odijela početi ću izradjivati početkom iduće godine.

Preporučam se bratskim društvima sa:

Zdravo!

Branko Palčić, Dobavljač sok. potrebstina
Sokolskog Saveza S. H. S. **Zagreb.**
Gundulićeva ulica broj 23.

НАРОЧИТА ТРГОВИНА
МОДЕРНЕ КОНФЕКЦИЈЕ

ЗАГРЕБАЧКИ
▣ **МАГАЗИН** ▣

ЗАГРЕБ, ЈЕЛАЧИЋ ТРГ.

V. Kolarski

Novi Sad :: Telefon br. 44.

trgovina južnog voća i špece-
raja na malo i veliko prepo-
ručuje svoje stovarište.

— Cene umerene. —

AMERICAN KONDOR COMPAGNY

ZAGREB, ILICA 18.

Stručna trgovina
amerikanskog na-
mještaja za urede,
banke, poslovni-
ce i klubove.

Vlastita mehani-
čka radiona.

Prodaja: blagajna,
pisaćih strojeva,
papira, trgovačkih
knjiga te svih u
tu struku spada-
jućih potreština
na malo i veliko.

TOVARNA TELOVADNEGA ORODJA

BAŠIĆ I DRUG

LJUBLJANA

PREDŠKOFIJO ŠT. 19.

dobavlja vse telovadno orodje, prevzema celotno
opremo telovadnic in vsa u to stroko spadajoča
popravila.

Na zahtevo opošilja načrte in proračune.

МИЛОРАД БУРЕНДИЋ И КОМП.

Бројавна адреса:
БУРЕНДИЋ—СПЉЕТ.

— СПЉЕТ —

Телефон интерурбан
број 210.

Регистрирана фирма.

— **Агентурни, комисијонални и отпремнички посао.** —

ИМПОРТ!

ЕКСПОРТ!

- а) Продаје на велико: кафу, шећер, пиринач, сапун, коломаст, соду, галицу, сумпор, као и другу сваковрсну ово и иноземну робу.
- б) Заступства прворазредних творница: Творнице кемичких производа, крема за обућу, коломаста и т. д., творнице сапуна за рубље и тоалетног, творнице колача, кекса, бисквита и других.
- в) Обавља све агентурне и комисијонарске послове уз најповољније увјете.
- г) Купује све врсте животних намирница, плодина и земаљских производа.

НОВО-ОТВОРЕНА

ТРГОВИНА МАНУФАКТУРНЕ,
КРАТКЕ И ПЛЕТЕНЕ РОБЕ

на велико

М. БАЧИЋ и ДРУГОВИ

— ЗАГРЕБ —

Јуришићева ул. 1. а. Елза Флуид дом.

Препоручује своје богато
стовариште свих врста ма-
нуфактурне, кратке и пле-
тене робе.

Телефон интер. 12-16.

М. СЕРДАРУШИЋ

БАНКА И МЕЊАЧНИЦА

НОВИ САД

Регента Александра ул. бр. 43.

врши под најповољнијим
условима све банкарске
и трговачке послове:

- 1) купује и продаје стране мо-
нете,
- 2) обавља и посредује житар-
ске послове за свој и туђ
рачун,
- 3) посредује купопродају не-
кретнина (куће) индустри-
јалних објеката, као и свих
врсти робе,
- 4) одељење за осигурање свих
врста.

Ново отворена дворана за чешљање госпођа

Телефон 22-29. - Загреб. - Телефон 22-29.

Јављам п. н. госпођама, да сам отворио и модерно уредио, дво-
рану за чешљање, те исту снабдио са свим модерним справама за
прање и сушење главе као и за масажу лица и руку.

Са великим трудом и трошком успјело ми је ангажовати прве
умјетнике у модерном те костимском историчком чешљању као и
у бојадисању косе у свим бојама уз потписно јамство.

Јамство се састоји у том, јер су г. Булајић и госпођа му били
намјештени у Бечу код свјетске познате твртње Песл као матадор
женског чешљања те пригодом разних интернационалних натјецања
у чешљању однели прве награде у Бечу и Берлину.

Презивам у израду све врсти косе (Büdeau, Transformation те
разно Chignon).

На складшту имадем све врсти француских и бечких мириса
те разних тоилетних сапуна од чувених светских твртка. Осим тога
посједујем све потребне ствари за његу лица и руку.

Са штовањем,

ДУШАН ЖЕСТИЋ, власуљар,
Боговићева ул. бр. 7.